

2023

KIELITIETOISIA OIVALLUKSIA

Turun normaalikoulun pedagoginen oivallus
-kilpailun satoa

Turussa elokuussa 2023

Toimitus ja taitto Johanna Mattila

Kielitietoisia pedagogisia oivalluksia Turun normaalikoulussa

Turun yliopistossa palkitaan vuosittain kieliteko. Se myönnetään henkilölle, ryhmälle, yksikölle tai muulle sellaiselle taholle, joka on merkittäväällä tavalla edistänyt Turun yliopiston kieliohjelman toteutumista tai rinnakkaiskielisyyden ideaa. Syyskuussa 1921 Turun yliopiston kielityöryhmä valitsi **vuoden kieliteon** saajaksi Turun normaalikoulun seuraavin perusteluin:

"Turun yliopiston ylläpitämä harjoittelukoulu, Turun normaalikoulu kouluttaa tulevista opettajista taitavia monikulttuurisuuden ja S2-kielisyyden asiantuntijoita. Koulu on avoin jokaista kieli- ja kulttuuritaustaa kohtaan ja sillä on tärkeä rooli Varissuon kaupunginosassa. Koulu luo opetusharjoittelijoille turvallisen oppimisympäristön perehtyä kulttuuri-, kieli- ja etnisyyssensitiivisiin työkaluihin. Koulussa esitellään tapoja, joilla opetuksesta pystyy tekemään saavutettavan niin S2-taustaisille kuin erityisen tuen tarpeessa oleville oppilaille."

Turun yliopiston myöntämä palkinto päätettiin jakaa tavalla, joka osallistaa kaikki opettajat, opetusharjoittelijat, lukiolaiset ja peruskoulun oppilaat. Julistimme kilpailun avatuksi marraskuussa 2022 seuraavin sanoin:

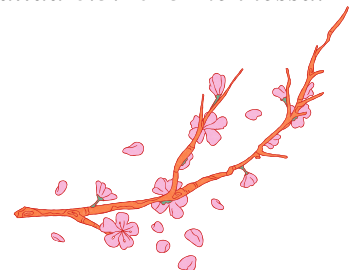
*Turun normaalikoulu julistaa avatuksi kilpailun, jossa etsitään **uusia pedagogisia oivalluksia ja menetelmiä** opetustilanteisiin. Kilpailuun osallistuvissa pedagogisissa oivalluksissa ja menetelmissä tulisi korostua niiden **soveltuvuus opetustilanteisiin, joissa oppijat ovat taustoiltaan kielellisesti ja kulttuurisesti erilaisia**. Kilpailuun osallistuva pedagoginen oivallus tai menetelmä tulee esittää selkeässä muodossa ja sähköisenä. Se voi sisältää videon, valokuvia, piirroksia tai tekstiä. Se voi olla myös powerpoint – muodossa tai muuten helposti esitettävissä ja ymmärrettävässä muodossa. Kilpailutyössä tulee kiinnittää huomiota esitystapaan, sillä tarkoitus on koota kilpailuehdotuksista sähköinen julkaisu. Työt tuli jättää 6.3.2023 mennessä.*

Kilpailusarjat olivat:

1. Opettajat

- Opettajat voivat osallistua kilpaan yksilöinä, pareina tai ryhmänä.
- Palkintona voittajalle Edenredin lahjakortti, arvo yhteensä 500 euroa.

2. Opetusharjoittelijat

- Opetusharjoittelijat voivat osallistua kilpaan yksilöinä, pareina tai ryhmänä.
- Palkintona voittajalle TOK-yhtymän lahjakortti, arvo yhteensä 400 euroa.

3. Lukiolaiset

- Lukiolaiset voivat osallistua kilpaan pareina tai ryhmänä.
- Palkintona voittajalle TOK-yhtymän lahjakortti, arvo yhteensä 300 euroa.

4. Peruskoululaiset

- Peruskoululaiset voivat osallistua kilpailuun koululuokkana.
- Palkintona voittajaluokalle 300 euroa käytettäväksi luokan yhteiseen kevätretkeen.

Kilpailun palkintoraati koostui alan huippuosajista.

Jenni Alisaari

Erikoistutkija, Turun yliopisto

Raisa Harju-Autti

Yliopisto-opettaja, Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta, Tampereen yliopisto

Päivi Lyhykäinen

Erityisasiantuntija, opettajankoulutus, OAJ

Leena Nissilä

Johtaja, Kotimaisten kielten keskus (Kotus), Helsinki

Hannele Seppälä

Johtaja, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi), Helsinki

Anu Warinowski

Tiedekuntapäällikkö, Kasvatustieteiden tiedekunta, Turun yliopisto

Maija Yli-Jokipii

Väitöskirjatutkija, Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta, Tampereen yliopisto

Palkintoraadin puolesta haluan kiittää lämpimästi kaikkia oppilaita, opiskelijoita, opetusharjoittelijoita ja opettajia siitä, että he ovat jaksaneet kaiken muun tekemisen ohella panostaa näin valtavasti kielitietoisien opetuksen hyväksi. Raatimme ja minä itse koulun edustajana, arvostamme todella paljon tehtyä työtä, kaikkia syntyneitä ideoita ja oivalluksia. Kilpailussa palkittiin vain muutamia, mutta haluan korostaa sitä, että jokainen työ on arvokas ja tulee saamaan ansaitsemaansa huomiota tämän nyt julkaistavan sähköisen julkaisun myötä. Toivonkin, että tämä julkaisu tulee leviämään laajasti koulujen käyttöön ja tuottaa oppimisen ja oivaltamisen iloa niin oppilaille, harjoittelijoille kuin opettajillekin.

Haluan myös kiittää äidinkielen opetusharjoittelijaamme Johanna Mattilaa, joka tarjoutui toimittamaan tämän julkaisun. Johannan omistautuminen ja osaaminen oli vertaansa vailla ja mahdollisti sen, että sähköinen julkaisu valmistui näin nopeasti. Lämmin kiitos myös äidinkielenopettaja Tarja Ruohoselle, joka on tukenut monin eri tavoin tämän julkaisun valmistumista.

Toivon, että tästä julkaisusta on iloa kaikille, jotka tekevät työtä kielitietoisesti tai haluavat oppia työskentelemään kielitietoisesti. Toivon myös, että tämä julkaisu innostaa uusiin pedagogisiin oivalluksiin ja innostaa oppimaan uutta. Lopuksi lainaan sanoja, jotka raati lausui kilpailun opettajien sarjan voittaneen Muusa Koskikalan oivalluksesta: ”Opettaja tuo kielitietoisuuden opetuksessa esille niin, että se kuulostaa suorastaan helpolta. Video ja esitys on huolellisesti suunniteltu ja siinä paljastuu erinomaisesti kokonaisuus, jossa on mietitty oppilaita, oppilaiden huoltajia, opettajakollegoita ja opetusharjoittelijoita. Toisinaan opettajan lähettämät viestit tai opettajan käyttämä kieli saattaa olla osalle huoltajista haastavaa, mutta kun teksti on havainnollistettu taitavasti ja oppilaat otettu hienosti mukaan, lopputulos on kaikille selkeä, konkreettinen ja helposti ymmärrettävä. Esityksessä opettaja osallistaa oppilaat, sitouttaa huoltajat sekä vahvistaa kodin ja koulun välistä yhteistyötä mieltä lämmittävällä tavalla.”

Nautinnollisia hetkiä ja paljon uusia oivalluksia!

Vesa Valkila

Johtava rehtori

Turun normaalikoulu

Sisällysluettelo

Esipuhe.....	4–5
--------------	-----

Oppilaiden ja luokkien oivallukset

Oman äidinkielen tukeminen auttaa myös suomen oppimisessa.....	9
Luokan yhteisissä kokouksissa kuunnellaan kaikkia ja säästetään aikaa oppitunneilta.....	10–11
Matikkapeli, avaruus, pyramidit, pelit opetuksessa – ideoita pursuaa 6C-luokalta.....	12–13
Pelit ja aivotauot rytmittävät oppitunteja.....	14–15
Erilaisuus on rikkaus.....	16–17
Kirjakerho, aarteenmetsästys ja pelit elävöittävät opetusta.....	18–19

Opetusharjoittelijoiden oivallukset

Tekstilajikirjoittaminen tutuksi nerokkaalla menetelmällä.....	21–23
Keppihevoseet yhdistävät pehmeitä ja kovia materiaaleja.....	24–25
Lukuhelmet muistuttavat yhteisestä tavoitteesta.....	26–27

Opettajien oivallukset

Lukulukkari tukee lukutaidoiltaan heikkoja.....	29
Kielitietoisien opettajan tsekkauslista opetusharjoittelijoiden tukena.....	30–31
Luokan sanakirja ja opetusvideot osallistavat kotia.....	32–34
Tietoteksti tulee tutuksi vaihe vaiheelta.....	35
Haastepassi taipuu monenlaisiin opintojaksoihin.....	36
Verhovaijerit ja -nipsut pelastavat päivän.....	37
Kielitietoiset iltasadut auttavat kotona.....	37
Kirjallisuustehtävistä jakaa luku-urakkaa etappeihin.....	38–39
Yhdessä opitaan perinteistä tehtäväkirjaa hyödyntäen.....	40–41
Koulumaskotti ja viikkosanelu tukevat oppilasta.....	42

Kielinivel tukee yläkoulun aloittavia.....	43
Lukukaveri innostaa lukemaan.....	44–45
Puhelu huoltajalle toivottaa tervetulleeksi kouluun.....	46–47
Lukusiestan aikana voi vaihtaa maisemaa kesken koulupäivän.....	48–49
Kuvitettu keskustelu auttaa hahmottamaan tilannetta.....	50–51
Auringonsädelauseet ja aamupiiri parantavat ryhmähenkeä.....	52–53
Liikeaakkoset tarjoavat liikettä, leikkiä, luovuutta ja laulua.....	54–55
S2-oppijat saavat äidinkielen puhujista mallia sekaryhmissä.....	56–57
Yhteiskirjoittamista ja -opettajuutta R2L-menetelmällä.....	58–59
Loppusanat.....	60

Luokkien ja opiskelijoiden pedagogiset oivallukset

Oman äidinkielen tukeminen auttaa myös suomen oppimisessa

3A

3A-luokan pedagoginen oivallus korostaa kielitietoisuuden lisäämistä arjessa. Opetuksessa tärkeä arvo on oppilaan oman kotikielen tukeminen, ja luokka esittelee kahdella videolla keinoja, joilla arjen opetuksessa voidaan suomen kielen ohella kuljettaa mukana myös oppilaiden omia äidinkieliä. Suomen oppimisen ohella oman ensikielen tukeminen on tärkeää: se osoittaa oppilaalle, että hänen juuriaan ja identiteettiään kunnioitetaan.

Ensimmäisessä videossa oppilaat harjoittelevat suomen kieltä *Luen. Kirjoitan. Opin.* -oppikirjan avulla. Kirjan tehtävässä harjoitellaan sanastoa erilaisten kuvien avulla, ja samalla kun oppilaat täydentävät suomen kielen nimityksiä erilaisille ilmiöille, he kertovat kaverille, miksi esinettä tai asiaa kutsutaan heidän omalla äidinkielellään. Yhtäältä kielitaito vahvistuu harjoituksessa, kun suomen kielen sanoja toistetaan useita kertoja eri yhteyksissä, ja toisaalta oppilaat pääsevät tutustumaan muihin kieliin.

Toisessa videossa kuvataan luokan tavallista aamupäivää. Kun oppilaat saapuvat aamulla ensimmäistä kertaa sisälle luokkaan, he toivottavat toisilleen hyvää huomenta kaikilla oppilaiden omilla äidinkielillä sekä suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Opettaja lausuu ensin toivotuksen, ja oppilaat saavat sitten toistaa sen perässä. Toivotus käydään läpi kaikilla kielillä, esimerkiksi kurdiksi ja arabiaksi.

Tämän jälkeen oppilaat käyvät opettajan kanssa läpi päivän lukujärjestyksen sekä päivämäärän. Lukujärjestyksen läpikäynti helpottaa oppilaita hahmottamaan päivän rakennetta sekä vahvistaa käsitteiden osaamista. Päivämäärän kertaaminen muistuttaa mieleen numeroita.

Lopuksi opettaja kysyy luokalta yhteisesti, mitä kuuluu. Kaikki vastaavat suomeksi "hyvää kiitos", minkä jälkeen opettaja kysyy samaa asiaa jokaisen omalla äidinkielellä. Koko luokka käydään läpi siten, että kukin oppilas vastaa aina oman kielensä kysymykseen. Kielitaidon vahvistamisen lisäksi opettaja huomioi oppilaat yksilöllisesti jokaisen päivän alussa: mikä mukava rutiini aloittaa päivä!

Luokan yhteisissä kokouksissa kuunnellaan kaikkia ja säästetään aikaa oppitunneilta

5B

5B-luokka järjestää kuukausittain yhteisiä kokouksia, joissa pohditaan ajankohtaisia asioita ja kouluarjessa esiin nousseita aiheita. Luokalla on yhteinen postilaatikko, jonne voi käydä sujauttamassa aiheideoita kokousta varten.

Opettaja tekee kullekin kokoukselle esityslistan postilaatikon aiheiden pohjalta, ja jokaista kokousta johtavat puheenjohtaja sekä sihteeri. Puheenjohtajan ja sihteerin pestit vaihtuvat joka kerta vuorolistan mukaisesti, jotta kaikki pääsevät harjoittelemaan kokouksen vetämistä.

– Kokouksissa me opitaan kuuntelemaan muita ja kertomaan omat mielipiteet. Samalla opitaan perustelevaan meidän asioita ja vertailemaan erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja, kertoo luokan oppilas.

Jokaisella kokouksella on oma kirjuri, joka kirjoittaa luokkakokouksessa tehtyjä yhteisiä päätöksiä ylös.

– Tietyt keskustelut me käydään vain kokouksissa, jolloin oppitunneille jää enemmän aikaa opiskeluun. Kokouksessa me mietitään usein yhdessä, miten jokaisen olisi hyvä keskittyä ja opiskella luokassa.

Käytäntö vaikuttaa oppitunteihin positiivisesti, sillä yhteisten pulmien ratkomiseen ei kulu aikaa monien oppiaineiden tunneilla.

Aluksi kokouksissa puheenjohtajana toimi opettaja, mutta nyt, kun luokkakokouksen käytännöt ovat tulleet luokalle tutuiksi, pääsee jokainen oppilas harjoittelemaan kokouksen vetämistä joko sihteerinä tai puheenjohtajana.

Olennaista on, että jokaisen ideoita kunnioitetaan sekä kuunnellaan ja että kaikkien mielipide otetaan huomioon.

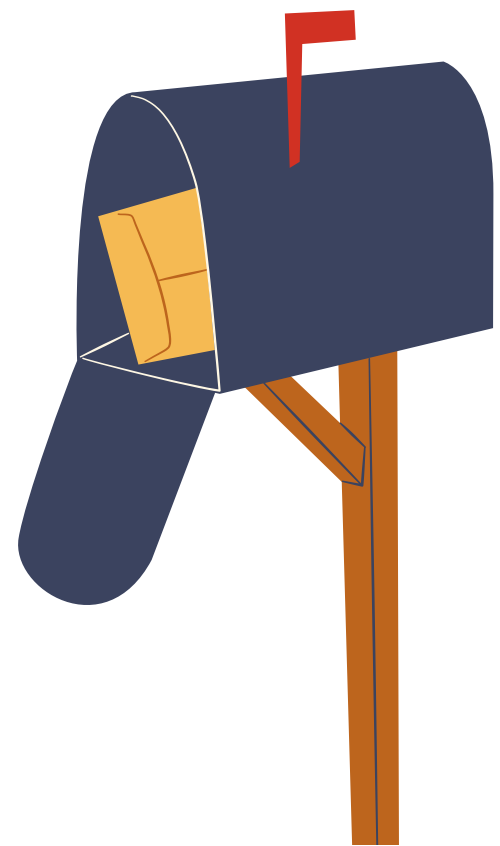
– Kokouksissa kaikki pääsevät osallistumaan, mikä edistää kielitietoista näkökulmaa, toinen luokan oppilas toteaa.

Esimerkkinä 5B-luokka esittää videolla tilanteen, jossa oppilaat ja opettaja ovat kokoontuneet yhteiseen keskustelurinkiin. Luokan taululle on heijastettu kokouksen asialista, ja kokouksen puheenjohtaja johdattaa keskustelun asialistan neljänteen kohtaan.

Neljännän kohdan aiheena on "ajoissa välitunnille". Yksi oppilaista pyytää puheenvuoroa ja toteaa, että oppitunnit saattavat helposti venyä viisi minuuttia. Myöhässä pääseminen lyhentää ikävästi välituntia, ja oppilas pohtii, voisiko oppitunnilta päästä vaikkapa kaksi minuuttia aikaisemmin. Hän perustelee, että tällöin luokan oppilaat ehtisivät pukemaan ulkovaatteet rauhassa ennen välitunnin alkua.

Avauspuheenvuoron jälkeen opettaja pyytää puheenvuoroa, ja toteaa, ettei tuntia voi kauheasti lukujärjestyksen kellonaikaa aiemmin lopettaa. Opettaja haastaa oppilaita pohtimaan perusteluja.

– Kauheasti aikaisemmin välitunneille ei pysty päästämään. Osaatteko sanoa miksi?

Esimerkki luokan kokouksen esityslistasta 26.1.2023

Luokan kokous 26.1.2023

1. Ei saa kiusata
2. Miten puhutaan muille
(lapsille ja aikuisille)
3. Futissäännöt
4. Ajoissa välitunnille
5. Taideilta
6. Istumajärjestys

Kertotaulu

$$1 \cdot 1 = 1$$

Yhden kertotaulu

$$1 \cdot 2 = 2$$

Kahden kertotaulu

Ja niin edelleen...

Laskutaulu auttaa 1.–3. luokan oppilaita kertotaulujen havainnollistamisessa. Eri värit helpottavat eri kertotaulujen ymmärtämistä.

Matikkapeli, avaruus, pyramidit, pelit opetuksessa – ideoita pursuaa 6C-luokalta

6C

6C-luokka tarjoaa neljä erilaista ideaa pedagoginen oivallus -kilpailuun. Luokan oppilaat ovat pienryhmissä suunnitelleet tapoja opettaa esimerkiksi matematiikkaa, avaruuden ymmärtämistä sekä pyramidien hahmottamista. Oivalluksia voi hyödyntää monien eri oppiaineiden sisällöissä.

Laskutaulu ja matikkapeli

Ensimmäisen ryhmän ideassa esitetään kertotaulujen opettamiseen kaksi työkalua. Laskutaulun avulla 1.–3. luokkien oppilaiden on helpompi hahmottaa eri kertotauluja.

Idea on, että jokainen kertotaulu on värikoodattu omalla värillään esimerkiksi siten kuin yllä olevassa kuvassa on tehty: luvun yksi kertotaulu

on punaisella ja luvun kaksi keltaisella. Värikoodaus auttaa oppilaita hahmottamaan, minkä luvun kertotaulusta on kyse.

Matikkapeli puolestaan innostaa oppilaita käyttämään kertotauluja käytännössä. Matikkapelissä oppilaat keksivät luvuille liikkeitä siten, että kun opettaja antaa laskutoimituksen, oppilaat suorittavat vastauksen mukaisen liikkeen. Jos esimerkiksi luvun kuusi liike on tasahyppy, ja opettaja antaa laskutoimituksen kaksi kertaa kolme, oppilaiden pitää tehdä tasahyppy.

Peli on siitä kätevä, että sitä voi soveltaa myös muiden aineiden tunneille. Esimerkiksi äidinkielen tunnilla, jos vastaus opettajan kysymykseen on substantiivi, pitää mennä vaikkapa kyykkyyn.

Pyramideja pelin avulla

Kolmas pienryhmä pohtii työssään pyramidin hahmottamista. Ryhmä on rakentanut Minecraft-peliin erilaisia pyramideja mallintaakseen suuren rakennelman muotoa eri suunnista. Erityisen kätevästi pelillistäminen auttaa hahmottamaan pyramidien sisällä olevia onkaloita ja käytäviä.

– Saimme tämän idean, kun hoksasimme, että Minecraftissa voi rakentaa kaikenlaista. Videopeli on erilainen oppimistapa niille, jotka eivät vaikkapa pidä lukemisesta, pienryhmä pohtii.

Minecraft on videopeli, jossa pelaaja voi luoda erilaisia rakennelmia kolmiulotteisessa maailmassa. Pelissä on avoin virtuaalinen pelimaailma, jota pelaaja voi vapaasti tutkia ja jonne hän voi rakentaa erilaisista muodoista rakennelmia. Pienryhmä ehdottaa, että Minecraftia voisi hyödyntää mallintamisen apuna oppitunneille muun opetuksen tukena.

– Pyramidit ja niiden historia on kiinnostava juttu, ja niistä voi oppia paljon! Tällä kertaa opimme, miksi ne rakennettiin, ja kokeilimme rakentaa niitä itse Minecraftissa.

Avaruuden hahmottaminen

Miten opettaa avaruuden suuruutta? Yksi 6C-luokan pienryhmistä on koonnut yhteen diaesitykseen ajatuksia ja ideoita linnunradan ja äärettömyyden hahmottamiseen.

Scale of universe -nettisivu perustuu eri asioiden kokojen vertailuun. Sivustolla voi esimerkiksi tutkia maailmankaikkeuden skaalaa zoomaamalla planeettaamme aina atomin rakenteisiin asti. Visuaalinen malli eri asioiden koosta helpottaa oppilasta hahmottamaan maantieteellisten paikkojen tai vaikkapa esineiden suuruusluokkaa.

Lisäksi ryhmä on tehnyt ryhmätyönä hienon avaruusjulisteon, johon on piirretty linnunratojen lisäksi meidän aurinkokuntamme. Yhteisen julisteon tekeminen edistää luovuutta, hahmotuskykyä ja ryhmätyötaitoja.

Tunneleita ja käytäviä pyramidin sisällä.

Faaraan hauda kuvattuna.

Noppapeli matikan tukena

Myös viimeinen 3A-luokan ryhmä pitää pelillistämistä hyödyllisenä ratkaisuna oppituntien elävöittämiseen. Ryhmä toteaa kilpailutyössään, että monet oppilaat ovat koulussa väsyneitä ja että pelien ja leikkien avulla oppiminen voisi vähentää jatkuvaa tehtävien tekemisen puuduttavuutta. Esimerkiksi noppapelin avulla voitaisiin kerrata kertotauluja.

– Esimerkiksi matematiikan tunnilla, jos aiheena ovat kertotaulut, voitaisiin heittää useampaa noppaa ja kertoa silmälukujen tulos yhteen, oppilaat ehdottavat.

Oppilaat ovat kuvanneet ideastaan videoesimerkin, jossa he toteavat, että pelillistäminen paitsi tekee oppitunneista hausempia auttaa myös oppimaan.

Pelit ja aivotauot rytmittävät oppitunteja

9C

– Oppitunnit ovat pitkiä ja väsyttäviä. Yritämme tehdä tunteista viihdyttävämpiä mutta miten? 9C kysyy diasarjassaan.

9C:n pedagoginen oivallus käsittelee oppituntien elävöittämistä sekä oppilaiden mielenkiinnon ylläpitämistä. Oivallus tarjoaa kaksi ratkaisua siihen, miten pitkistä, 75 minuuttia kestävästä tunteista saisi kiinnostavampia.

– This is a problem. Let's fix it! luokka toteaa diasarjansa alussa.

Pelillistäminen

Ensimmäisenä ratkaisuna 9C esittelee pelillistämisen. Luokan suosikkiopetuspelejä *Mafia* opettaa kommunikaatio-, kieli- ja sosiaalisia taitoja.

Mafia-pelissä oppilaille jaetaan rooleja: mafian edustajat, kansalaiset, lääkäri ja etsivä. Tarkoituksena on selvittää, ketkä luokkalaiset kuuluvat mafiaan. Mafian edustajat valitsevat kansalaisten joukosta uhreja, joita lääkäri voi pelastaa. Etsivän tehtävä on auttaa mafiaan kuuluvien henkilöiden löytämisessä. Pelin tarkat ohjeet löytyvät netistä.

Peli on luokalle tuttu erityisesti englannin tunneilta, joilla sitä pelataan usein. Luokka kuvailee englannin tunteja kevyemmäksi kuin staattisia tunteja, joiden aikana istutaan ja kirjoitetaan paljon muistiinpanoja.

Toinen luokan suosikkipeli on *Jeopardy*, jonka tarkat ohjeet löytyvät myös netistä.

– Luokkamme mielestä *Jeopardy*-pelissä on runsaasti hyötyjä ja sen pelaaminen on motivoinut meitä opiskelemaan. Peli auttaa erityisesti uusien opittujen asioiden muistamisessa, mutta toisaalta se kehittää myös ryhmähenkeä ja vuorovaikutustaitoja. Peli helpottaa keskittymistä, ja se stimuloi nuoria kehittyviä aivoja, 9C toteaa.

”

This is a
problem.

Let's fix it!"

Yleisiä pelillistämisen hyötyjä oivalluksessa luetellaan runsaasti. 9C haluaa purkaa ennakkoluulon siitä, että oppitunneilla pelaaminen on vain ajanvietettä ilman opetuksellista päämäärää.

– Pelien ja pelillistämisen ero on pähkinänkuoressa se, että pelien on tarkoitus viihdyttää, kun taas pelillistäminen pyrkii johonkin selkeään, tässä tapauksessa opetukselliseen, tavoitteeseen.

– Pelillistämisen tarkoituksena on osallistaa oppilaita energisemmällä tavalla, mutta hauskuus ei ole ilmiön ensisijainen tavoite. Oppiminen on, 9C painottaa.

– Oppilaat ovat hyvin väsyneitä, sillä koulu alkaa aikaisin, 9C perustelee.

– Välitunnit ovat liian lyhyitä ja meluisia rentoutumiseen.

9C ehdottaa, että oppituntien keskellä voisi pitää lyhyen tauon. Oppilaat toteavat, että niin kutsutut aivotauot helpottavat keskittymistä ja antavat aikaa prosessoida juuri opittua.

Aivotauot

Toinen luokan oivallus koskee taukoja. 9C toteaa, että nuoret tarvitsevat aikuisia enemmän unta, mutta koska kotiin jää paljon kotitehtäviä, on säännöllisen unirytmien ylläpitäminen haastavaa.

75 minuutin oppitunnit voivat olla pitkiä ja puuduttavia. Yksi ratkaisu keskittymisen parantamiseen on viiden minuutin aivotauko keskellä oppituntia.

– Viiden minuutin tauko antaa oppilaille aikaa käsitellä ja prosessoida juuri opittua tietoa. Oppilaat voivat jutella hetken kaverin kanssa ja nousta seisomaan. Toisaalta mahdollisuus vilkaista luvallisesti tauon aikana puhelinta vähentää

laitteen luvattonta käyttöä kesken tunnin, 9C esittää. Luokka listaa erilaisia perusteluja taukojen hyödyllisyydestä. Tauot oppitunneilla parantavat keskittymistä ja muistia, oppilas tuntee olonsa latautuneemmaksi sekä tehokkaammaksi ja stressitasot eivät pääse niin korkeiksi.

– Tauot antavat minulle mahdollisuuden jutella ystäväni kanssa ja rentoutua hieman kesken tunnin, yksi luokan oppilas kertoo.

– Minua auttaa erityisesti se, että voin jäsentää juuri opittua tietoa tunnilla. Näin on helpompi keskittyä myös lopputunnin opetukseen, toinen perustelee.

– Oppituntien sisältöjä opetetaan tylsin menetelmin.

– 75 minuutin oppitunnit ovat liian pitkiä, jos koko tunti istutaan paikoillaan.

Erilaisuus on rikkaus

9E

9E-luokka esittelee monipuolisessa *Diversity*-diasarjassa erilaisia oivalluksia, joiden avulla koulujen arjessa voitaisiin lisätä erilaisten kulttuurien ja kielten arvostusta ja korostaa niiden merkitystä. Esityksessä esitellään ideoita, joiden avulla oppitunneilla voitaisiin ottaa entistä paremmin huomioon erilaisuuden rikkaus.

Ensimmäinen oivallus on kulttuuripäivä, jolloin koulussa voisi ilmaista omaa kulttuuriaan esimerkiksi vaatteiden ja ruoan kautta. Kulttuuripäivän tavoitteena on lisätä eri kulttuurien ymmärrystä.

Koulun väki voisi pukeutua oman kulttuurinsa mukaisesti, luokissa voitaisiin järjestää kulttuureihin liittyviä Kahoot-visoja, oppilaat ja opettajat voisivat esittää kulttuureihinsa liittyviä tanssi- sekä musiikkiesityksiä ja oppilaskunnan hallitus voisi pistää pystyyn ruokakokuja, joissa myydään eri maiden ruokia ja pieniä naposteltavia. Toinen oivallus esittelee yhteistunnit, joiden tavoitteena on monipuolistaa opiskelua eri kulttuurien ja kielten parissa. Tunneilla on tarkoitus opetella erilaisia tapoja ja sanontoja erilaisten

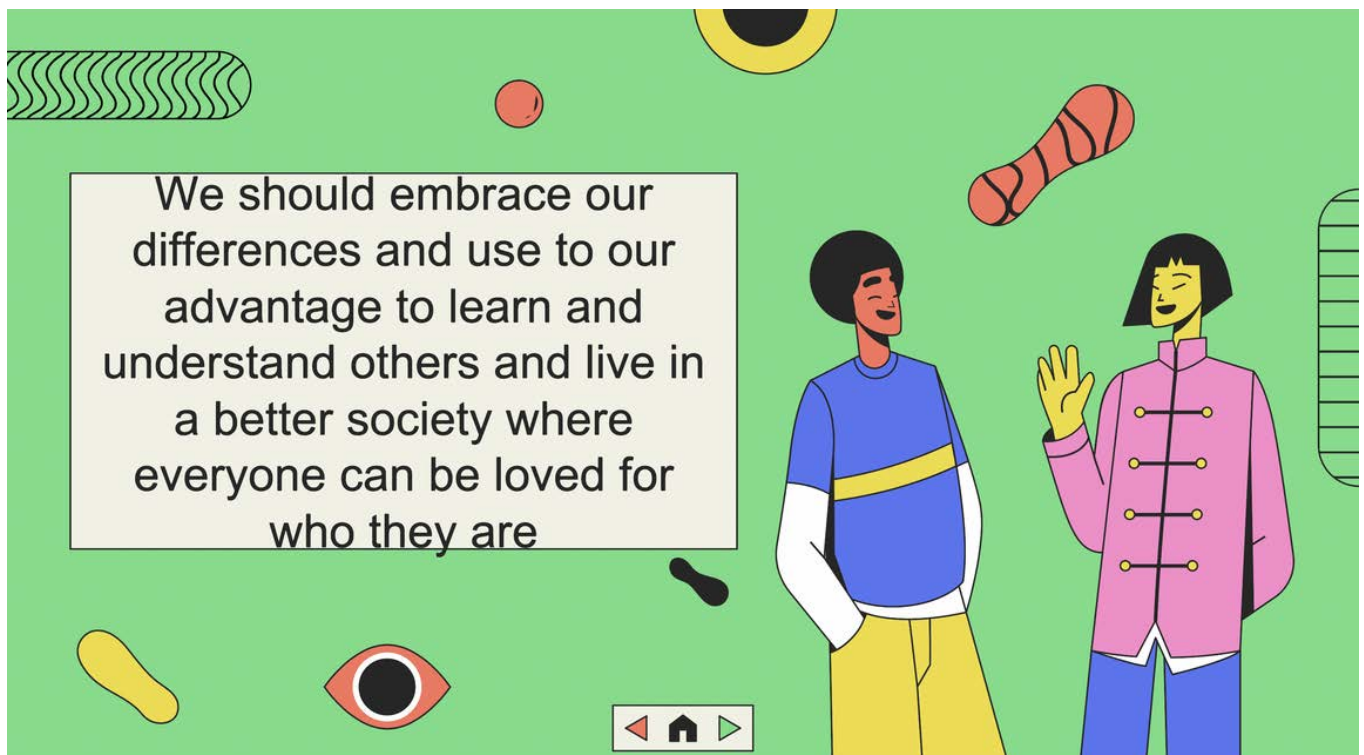
ennakkoluulojen vähentämiseksi.

Esimerkkeinä yhteistunneista 9E:n oppilaat esittelevät oppitunnit, joilla yhdistetään eri oppiaineita. Koulussa voitaisiin esimerkiksi järjestää yhteisiä espanjan ja ruotsin tai eri uskontojen tunteja.

Mahdollisia tuntitehtäviä ovat muun muassa eri kulttuurien pelien pelaaminen, monikulttuurisuuteen liittyvien ryhmätöiden, kuten julisteiden, teko tai kulttuurin ilmaiseminen taideprojektien avulla. Toisaalta luokassa voidaan keskustella esimerkiksi kulttuurin vaikutuksesta omaan identiteettiin.

Kulttuuripäivän ja yhteistuntien lisäksi 9E esittelee pieniä tekoja, joiden avulla oppitunneilla voidaan lisätä monikulttuurista ymmärrystä. Erikielisten elokuvien tai sarjojen katselu on hauskaa ja kehittää kielitaitoa. Samoin musiikki yhdistää ihmisiä ja voi olla hyvin opettavaista.

Toisaalta oppitunneilla voidaan opetella vieraita kieliä esimerkiksi erilaisten sovellusten avulla. 9E korostaa, että kielioppiin keskittyminen on iso askel kohti muiden ymmärtämistä.

9E korostaa monikulttuurisuuden rikkautta. Suuressa koulussa on ihmisiä erilaisista taustoista.

– No matter the differences between us they all make us human. Our age, gender, culture and personality make us lovable and intelligent human beings. Erilaisuus on rikkaus! Accept, encourage and learn! Hyväksy sinun yhteisösi, rohkaise muita ja opi elämään monipuolisesti! 9E kehottaa.

Kirjakerho, aarteenmetsästys ja pelit elävöittävät opetusta

Julius Karppijärvi & Farhadullah Mangal

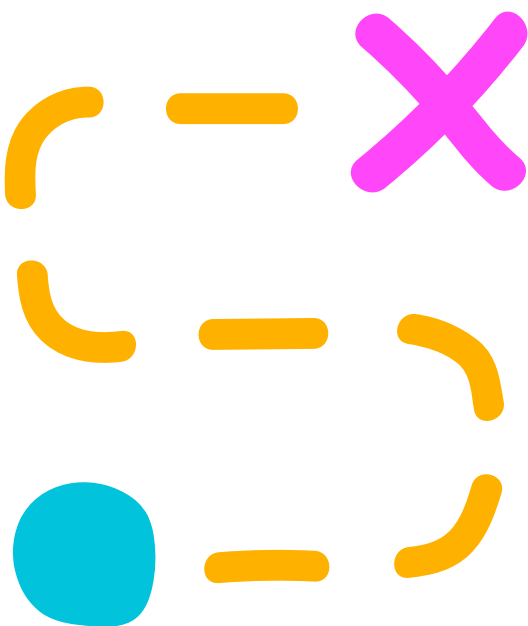
Lukiolaiset Karppijärvi ja Mangal esittelevät kilpailutyössään kolme pedagogista oivallusta, jotka ovat mukaansatempaavia, oppitunteja väreittäviä opetuskeinoja. Oivalluksissa pohditaan pelillistä oppimista, VR-aarteenetsintää sekä sosiaalisessa mediassa järjestettävää kirjakerhoa.

Pelillinen oppiminen

– Pelillinen oppiminen on tapa saada opiskelijat osallistumaan, ja parantaa opiskelijan oppimista. Opettajat voivat pohtia opetusmetodejaan pelisuunnittelun näkökulmasta esimerkiksi tarjoamalla palkintoja, työssä esitetään.

Hyviä pelejä opiskelun kehittämiseen ovat Karppijärven ja Mangalin mukaan sellaiset pelit, joissa käytetään tasoja oppimisen eri vaiheille sekä toisaalta ne pelit, joissa pelaaja saa pisteitä antamalla tarkkoja vastauksia.

Opettaja voi esimerkiksi jakaa pisteitä pelitehtävien suorittamisesta läpi kurssin, jolloin myös oppilaat voivat seurata kehitystään ja leikkimielisesti kisailla keskenään pelien muodossa.

Aarteenmetsästys

Toinen idea oppituntien elävöittämiseen on VR-aarteenmetsästys. Opettajat luovat erilaisten VR-sovellusten avulla aarteenmetsästyksiä. Esimerkiksi *Puzzel.org*-sivusto on helppo ja hauska tapa luoda virtuaalinen aarteenmetsästys, jossa oppilaiden tehtävänä on löytää ja skannata erilaisia esineitä eri puolilla koulua. Kemian tunnilla oppilaat voivat skannata vaikkapa laboratoriovälineitä ja taideaineiden tunneilla esimerkiksi kuvia taideteoksista.

– Tällainen lisätyn todellisuuden käyttö voi parantaa oppilaiden keskittymistä, sillä sen avulla he voivat käsitellä oppimismateriaalia uudella ja kiinnostavalla tavalla. Lisäksi aarteenmetsästys antaa oppilaille mahdollisuuden tehdä yhteistyötä ja näin harjoitella vuorovaikutustaitoja, nuoret miehet pohtivat.

Kirjakerho sosiaalisessa mediassa

Kolmas lukiolaisten idea on sosiaalisessa mediassa toimivat kirjakerhot. Kerhotoiminta on hyödyllinen tapa edistää oppilaiden lukemista sekä kriittistä ajattelua. Opettajan perustamassa kerhossa oppilaat voivat keskustella ja jakaa mielipiteitään lukemastaan kirjasta. Näin voidaan herättää oppilaiden mielenkiinto oppiainetta ja lukemista kohtaan sekä toisaalta lisätä yhteenkuuluvuuden tunnetta. Kirjakerho voi myös olla vaihtoehto puhelimen selaamiselle.

– Kun oppilaat tekevät yhteistyötä tutkiessaan tekstiä, he pääsevät hiomaan viestintä- ja ryhmätyötaitojaan. Opettajat voivat hyödyntää alustaa keskustelujen johtamiseen sekä tarjota lisämateriaalia oppimisen tueksi. Yleisesti ottaen sosiaalisen median kirjakerhot voivat parantaa lukukokemusta ja kannustaa oppilaita lukemaan, työssä todetaan.

– Tällainen kirjakerho sosiaalisessa mediassa on hieno mahdollisuus oppilaille, koska he viettävät paljon aikaa puhelimillaan. Tällä tavalla oppilaille syntyy enemmän motivaatiota lukemiseen, Julius Karppijärvi ja Farhadullah Mangal toteavat pedagogisessa oivalluksessaan.

Lukiolaiset esittelevät työssään kolme oivallusta: pelillisen oppimisen, virtuaalitodellisuuteen sijoittuvan aartenmetsästyksen sekä sosiaalisessa mediassa järjestettävän kirjakerhon. Ideoita voi soveltaa niin peruskoululaisille kuin lukiolaisillekin.

Opetusharjoittelijoiden pedagogiset oivallukset

Tekstilajikirjoittaminen tutuksi nerokkaalla menetelmällä

Sofia Kahri

Sofia Kahrin oivalluksen aiheena on menetelmä tekstilajikirjoittamisen opettamiseen. Menetelmä koostuu viidestä vaiheesta, jotka ovat pohjatietojen varmistaminen, teorian rakentaminen yhdessä, mallintaminen, kertaus ja tuki läpi prosessin sekä reflektointi.

– Kokonaisuutena menetelmän tavoitteena on tarjota oppijoille mahdollisimman saavutettavia malleja tekstilajien käytäntöjen oppimiseen. Tarkoituksena on pyrkiä luomaan rutiinia ja kaavaa, jonka avulla oppija pystyy kirjoittamaan tekstilajien konventioita mukailevan tekstin oikea-aikaisen tuen avulla ja harjaantuessaan myös itsenäisesti, Kahri toteaa.

Metodi tukee sekä eri kielellisestä että kulttuurisesta taustasta tulevien oppijoiden kirjoittamista, sillä siinä pyritään pilkkomaan tekstilajin oppiminen paloihin ja tekemään näkyväksi tekstin konventioita niin kielen kuin merkityksen tasolla oppijan lähtökohdista riippumatta.

– Läpi opetuksen tavoitteena on myös purkaa kohteena olevan tekstilajin kirjoittamiseen liittyviä esteitä mahdollisimman vaivattoman ja paineettoman kirjoittamisen tukemiseksi.

Esimerkkinä kilpailutyössä käytetään materiaalia, jonka avulla harjoitellaan runoanalyysin kirjoittamista.

Pohjatietojen varmistaminen

Tärkeää on varmistaa oppijoiden pohjatiedot kirjoitettavaan tekstilajiin liittyen. Pohjatietoihin sisältyvät aikaisemmin tekstilajista opittu teoreettinen tieto sekä tekstilajiin liittyvät mielikuvat ja ennakko-oletukset.

– Pohjatietojen varmistaminen ja vahvistaminen luovat pohjan, jolle uusi oppiminen voidaan rakentaa. Sen sijaan mielikuvat esimerkiksi esseen kirjoittamisen vaikeudesta kannattaa nostaa esiin ja käsiteltäväksi, jotta ne voidaan purkaa. Tärkeää on korostaa, että eri tekstilajeja oppii kirjoittamaan yksinkertaisesti kirjoittamista harjoittelemalla ja mallia ottamalla.

Teorian rakentaminen yhdessä

Uuden tekstilajin opettelu alkaa sen konventioiden ja piirteiden havaitsemisesta ja ymmärtämisestä. Kahri ehdottaa, että teoriaa voidaan rakentaa opettajan johdattelemana oppilaiden omista havainnoista ja oivalluksista käsin. Yksi mahdollisuus on ottaa tarkasteluun esimerkki halutusta tekstilajista, ja tutkia sen piirteitä ja rakennetta yhdessä oppilaiden kanssa. Keskeisintä teorian rakentamisessa on oppijan kokemus- ja havaintomaailma. Tämä metodin vaihe voi olla hitain toteuttaa, mutta sen huolellinen läpikäyminen tukee seuraavien vaiheiden onnistumista. Teorian rakentaminen koostui Kahrin omassa opetuksessa seuraavista osista:

1. Runo ja runoanalyysimalli luettiin ääneen, ja jokaisen kappaleen jälkeen pysähdyttiin yhdessä tarkastelemaan, mitä kyseisessä kappaleessa tehtiin runolle ja millaisia piirteitä kappaleen tekstissä on. Käsittelyn pilkkomisen tavoitteena oli tukea keskittymistä, ymmärtämistä ja asettaa välitavoitteita.

2. Kappaleista etsittiin tekstilajille tyypillisiä piirteitä. Havainnot esittivät oppilaat, ja opettajan roolina oli vahvistaa havainnot ja koostaa ne yhteen teorian pohjaksi. Oppilaiden havaitessa esimerkiksi, että runoanalyysin ensimmäisessä lauseessa kerrottiin runon nimi, tekijä ja julkaisuvuosi, opettaja auttoi nimeämään lauseen esittelylauseeksi, jolla analyysi aloitetaan.

3. Pala palalta mallianalyysin rakenne ja sisältö käytiin läpi, kunnes kokonaiskuva runoanalyysistä oli muodostettu.

4. Havainnot kerrattiin dioilla, joissa annettiin konkreettisia neuvoja tekstin kirjoittamisen toteuttamiseen. Havaintojen kertaaminen dioilla mahdollisti sen, että kaikki oppilaat saattoivat ottaa informaation vastaan sekä suullisen että kirjallisen esityksen kautta. Tämä tuki ymmärtämistä ja moniaististen muistijälkien syntymistä.

Mallintaminen

Kirjoittamisen harjoittelussa suuri merkitys on malliteksteillä. Kirjoittamista ja tekstilajin oman kielen haltuun ottamista voi tehostaa kokonaisen mallitekstin ohella esimerkiksi tekstilajille tyypillisen sanaston ja lauserakenteiden näkyväksi tekemisellä. Näin oppijalle avautuu konkreettinen ja kenties kokonaista mallitekstiä helpommin lähestyttävä tapa hyödyntää mallia omassa kirjoittamisessa.

Kertaus ja tuki läpi prosessin

– Metodi sisältää myös ajatuksen siitä, että opitun kertaaminen ja tuen tarjoaminen läpi kirjoittamisen vahvistavat oppimisen tuloksia ja onnistumista. Tuki voi olla läsnä olevan opettajan kannustusta, mutta tukea tarjotaan myös esimerkiksi materiaalien ja opetuksen rakenteen kautta.

Esittelemässäni metodissa pyritäänkin selkeyteen, johdonmukaisuuteen ja oikea-aikaisen tuen soveltamiseen tekstilajin tarkastelussa sekä kirjoittamista kohti ohjaamisessa, Kahri kirjoittaa oivalluksessaan.

Olennaista metodissa on se, että tuki on oikea-aikaista. Tällöin oppijaa ohjataan oikeaan suuntaan työskentelyn eri vaiheissa. Erityisesti teorian rakentamisen sekä oman kirjoittamisen väli on kriittinen hetki, jolloin opettajan tuen merkitys korostuu.

Reflektointi

Oivalluksessa todetaan, että kirjoittamisprosessin jälkeen sekä oppilaan että opettajan on hyvä reflektoida oppimista ja omaa suoriutumista. Oppilas voi pohtia omaa työskentelyään esimerkiksi itsearviointitehtävällä, jonka oppilas saa täyttää omalla äidinkielellään. Toisaalta myös opettaja voi reflektoida omaa tekemistään esimerkiksi oppilaiden kirjoittamien tekstien valossa ja havainnoida, toistuuko vaikkapa jokin väärinymmärrys tekstistä toiseen.

– On hedelmällistä pohtia esimerkiksi sitä, ovatko kaikki kirjoittamisen kriittiset kohdat tulleet huomioiduiksi ja tuetuiksi toimivilla ja riittävillä tavoilla prosessin aikana, Kahri pohtii.

Kahri on soveltanut metodia yläkoulun oppitunneilla, mutta hän toteaa, että sitä on mahdollista hyödyntää myös lukio-opetuksessa.

– Varsinkin eri tekstilajien erottamisessa ja ylioppilaskirjoituksissa vaadittavien tekstien kirjoittamista harjoitellessa metodi voisi vastata sekä kielitietoisuuden opetuksen vaateisiin että tarjota rutiineja kirjoittamiseen, hän toteaa.

– Näen metodin vahvuuksina opetettavan aiheen tuomisen läpinäkyväksi ja tarkastelun lähtemisen oppijoiden havainnoista, jolloin pystytään samaan aikaan tarjoamaan sekä selkeää opetusta että osallistumisen ja onnistumisen kokemuksia oppijoille.

Runoanalyysin muistilista

Lue runo
huolella läpi
mieluiten
ääneen

Mieti, mitä
runossa
tapahtuu?
Tai mistä
runo kertoo?

Millainen
runon
puhuja on?

Entä miljöö?

Tunnistatko
runon keinoja?
Mitä ne saavat
aikaan runossa?

Mikä on runon
teema eli mitä
runo haluaa
pohjimmiltaan
sanoa?

Miten runon
keinot
ilmentävät
teemaa?

Runoanalyysin muistilista -dia on runoanalyysin teoriaa kertaavasta diaesityksestä. Siinä esitetään apukysymyksiä, joiden avulla runoanalyysin kirjoittamisen aloittaminen on helpompaa.

Muista

Runoihin ei ole yhtä oikeaa
tulkintaa, vaan erilaiset
tulkinnat voivat olla yhtä
toimivia!

Muista kuitenkin perustella
tulkinnat **aina** runossa
havaittavilla piirteillä!

HAVAINTO:

Runossa on paljon toistoa.

ESIMERKKI:

Sana ”nopeasti” toistuu runon
jokaisessa säkeessä.

TULKINTA:

Toisto luo runoon nopean rytmin ja
ilmentää runon kiireistä tunnelmaa.

– Uskon, että metodi vastaa opetuksen selkeyden vaatimukseen, ja parhaimmillaan sen toteuttaminen voi lisätä oppijoiden minäpystyvyyden tunnetta, halua osallistua ja kenties myös virittää joillekin itua sisäisen motivaation syttymiseen, Sofia Kahri toteaa.

Keppihevokset yhdistävät pehmeitä ja kovia materiaaleja

Minttu Autio & Jenni Sorakivi

Aution ja Sorakiven kilpailutyö esittelee käsityön opetusjaksoon suunnitellun kokonaisuuden, jossa valmistetaan itse keppihevokset. Koska työssä yhdistyvät sekä pehmeät että kovat materiaalit, oppilaat oppivat runsaasti erilaisia käsityöllisiä taitoja, kuten ideointia, suunnittelua, erilaisia tekniikoita, solmujen tekoa, napin ja etupistojen ompelua, leikkaamista ja sommittelua, mittaamista, sahaamista sekä hiomista.

Projektin ydinoppi on kestävään kehitykseen tutustuminen. Keppihevosta valmistettaessa pohditaan samalla, mistä ja miten villaa saadaan, miten siitä valmistetaan eri vaiheiden jälkeen lankaa ja miten villasukkaa voidaan uusiokäyttää keppihevoseen. Jakson aikana oppilaat tutustuvat aiheeseen myös muiden oppiaineiden tunneilla. Esimerkiksi Aution ja Sorakiven opettama 2B-luokka tutustui ympäristöopin tunneilla maatalan eläimiin, lampaaseen ja hevoseen. Lisäksi luokkaan koottiin näyttely, jossa lipaston päälle tuotiin jouhia, hevosenkenkiä, lampaan raakavillaa sekä keritsimiä ja karstoja.

Käytännössä projekti eteni siten, että jokainen käsityön oppitunti aloitettiin katsomalla edellisellä tunnilla oppilaiden kanssa tehty videopätkä. Näin oppilaiden mieleen muistui, miten keppihevosten kanssa edettiin viimeksi ja millaista sanastoa aiheeseen liittyi.

Tämän jälkeen päivän toimintaan orientoiduttiin diaesityksellä, johon opettajat olivat listanneet päivän työskentelyn etenemistä sekä sen tavoitteita. Jokaisen opetuskerran alkuun opettajat pitivät lyhyen opetuskeskustelun päivän teemasta, minkä jälkeen työskentely käynnistettiin demonstraatiolla. Oppilaille jaettiin tueksi myös kirjalliset ja kuvitetut työskentelyohjeet.

– Oppilaat saivat harjoitella monilukutaitoa ja ohjeen lukemista sekä sen mukaan toimimista. Useissa työskentelyvaiheissa oppilaat tekivät yhteistyötä, jolloin he olivat myös kielellisesti vuorovaikutuksessa keskenään ja harjoittelivat

muun muassa työskentelyvälineisiin ja tekniikoihin liittyvää sanastoa. Oppilaat eivät olleet vain vastaanottavassa roolissa vaan myös produktiivisia kielentuottajia itse, Autio ja Sorakivi perustelevat. Oppituntien päätteeksi oppilaat arvioivat käsityöllistä prosessiaan, tietojaan ja taitojaan sekä yleisiä työskentelytaitojaan värittämällä arviointilomakkeesta pallot, jotka vastasivat käsityön tunnilla tehtyjä asioita.

”

**Projektista jää
oppilaille ihania
muistoja mutta myös
konkreettisia asioita”**

Kun keppihevokset olivat valmiit, pidettiin luokassa arviointilaukka. Oppilaat lähtivät laukkaamaan musiikin tahdissa, ja kun musiikki taukosi, oppilaat hakeutuivat lähimmän luokkakaverin luokse. Opettajat esittivät oppilaille kysymyksen, jonka avulla he arvioivat omaa keppihevosprojektiaan esittäen ajatuksensa kohtaamalleen parille. Kysymykset liittyivät onnistumisiin, kehityskohteisiin, tiedolliseen ja taidolliseen oppimiseen, vertaisarviointiin sekä keppihevosten tulevaisuuden käyttömahdollisuuksiin.

Jokainen oppilas pääsi kokoamaan koko projektista keppihevostekirjan, jonne kirjattiin hevosen nimi, ensimmäisellä tunnilla projektista laadittu suunnitelma, oppilaiden käyttämät työohjeet, kuva oppilaasta kepparinsa kanssa sekä itsearviointilomake.

– Projektista jää oppilaille ihania muistoja mutta myös konkreettisia asioita, kuten oma keppihevon nimi, keppihevostekirja sekä projektista kertova video, opetusharjoittelijat kertovat.

Työvaiheet:

1. Mitä tehtiin edellisellä tunnilla.
2. Lampaasta keppihevoseksi
 - Mistä villaa saadaan
 - Kierrättäminen
3. Työpisteisiin jakautuminen
 - Keppihevosen kepin pehmustaminen ja nyörin punominen
 - Keppihevosen korvien ompelu, muiden ompelutöiden viimeistelyä.
4. Työpisteiden vaihto
5. Loppusiivous
6. Itsearviointi

Keppihevosten työvaiheet on listattu selkästi diasarjaan. Oppilaat pääsivät projektin aikana tutustumaan maatilalla eläimiin myös muiden oppiaineiden tunneilla.

– Projektin lopuksi oppilaat pääsivät tuottamaan projektista videon. Valokuvasimme oppilaiden työskentelyä kaikissa työskentelyvaiheissa. Muutama oppilas kerrallaan pääsi äänittämään videolle selostuksen työskentelystä. Oppilaat pohtivat, mitä ja miten he haluavat projektista kertoa. Toisinaan kieli meni solmuun, asia saattoi kokonaan unohtua, ja toisinaan nauhoitus saatiin kerralla purkkiin. Kun oppilas oli itse tyytyväinen nauhoitukseensa, tallennettiin se osaksi yhteistä videota. Tämä toimi sekä kielen oppimiskeinona että kokonaisen käsityöprojektin dokumentointina.

Keppihevokset jatkavat oppilaiden mukana oppitunneilla. Hepat pääsevät mukaan muun muassa liikuntatunnille, draamaesitykseen, joka esitetään media- ja taidelinjan taideillassa sekä äidinkielen tunneille, joilla ne tarjoavat mahdollisuuden esimerkiksi adjektiivisanaston laajentamiseen.

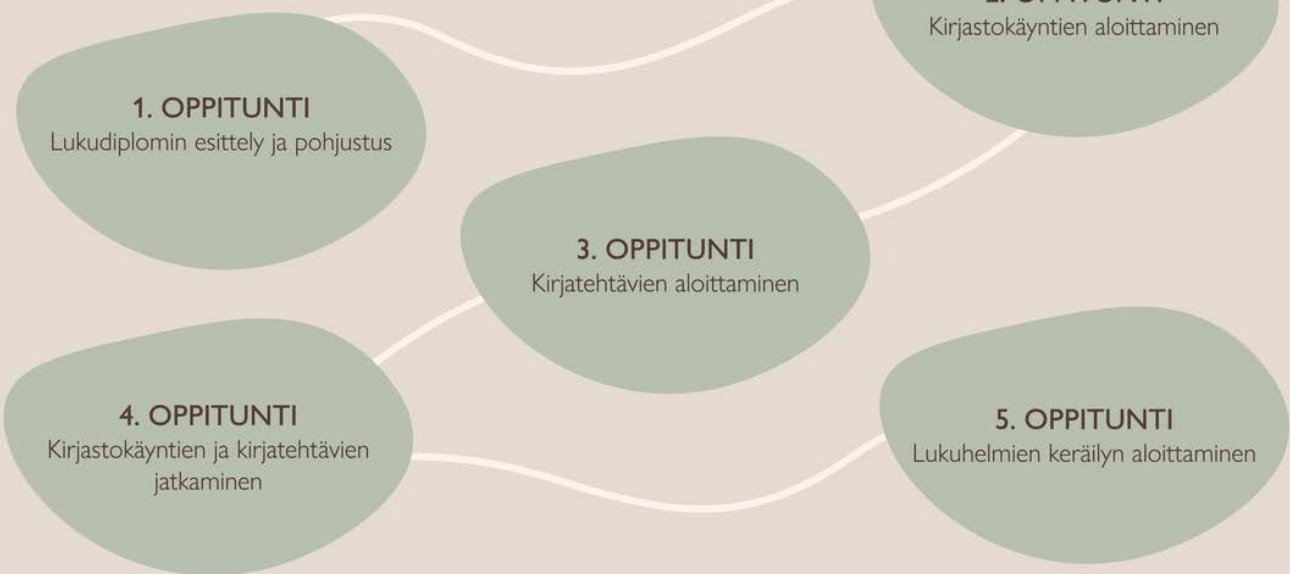
– Pyrimme esimerkiksi arvaamaan, mikä keppihevonen on kyseessä Alias-sanaselityspelin tavoin kuvailemalla tiettyä hevosta tai Arvaa kuka?

-pelin kaltaisesti esittämällä kysymyksiä keppihevosen ominaisuuksista.

”
**Opetuksessa meitä
kiiteltiin kielitietoisesta
ja selkeästä
opetuspuheesta.”**

– Pyrimme opetuksessamme monipuoliseen kielitietoisuuteen. Opetuksessa meitä kiiteltiin kielitietoisesta ja selkeästä opetuspuheesta. Tämän lisäksi hyödynsimme opetuksessa paljon konkreettista materiaalia, jota oppilaat pääsivät tutkimaan moniaistisesti katsomalla, koskettelemalla ja haistelemalla. Valmistimme myös runsaasti sähköistä ja tulostettavaa materiaalia oppilaiden työskentelyn, itseohjautuvuuden ja kielenoppimisen tueksi.

Projektin kulku

Lukudiplomiprojekti kannustaa oppilaita lukemaan. Kilpailutyön mallissa lukudiplomitunteja on ajoitettu yksi viikkoon.

Lukuhelmet muistuttavat yhteisestä tavoitteesta

Peppi Hellqvist & Anni Mikkola

Hellqvist ja Mikkola esittelevät kilpailutyössään lukudiplomin, jonka tavoitteena on innostaa oppilaita lukemaan, ohjata heitä lukemiskokemuksen pohtimiseen ja syventämiseen sekä mahdollistaa lukemiskokemuksesta kertomista vertaisille. Luetun kirjan esittely toimii myös kirjavinkkauksena oppilaalta toiselle, ja lukuhelmitilaisuudet tarjoavat mahdollisuuden kehittää esiintymisvarmuutta.

Lukudiplomiprojekti etenee siten, että kun oppilas on lukenut kirjan ja tehnyt siihen liittyvän tehtävän, hän saa esitellä kirjan muille ja laittaa luokan yhteiseen lukuhelmipurkkiin yhden helmen. Lukuhelmet konkretisoivat luokan yhteistä luku-urakkaa.

Projektin aikana oppilaat pääsevät hyödyntämään kirjastoa, jossa käydään puolikas ryhmä kerrallaan. Kirjastonhoitaja pitää oppilaille kirjavinkkauksia, ja oppilaat saavat lainata mieleisensä vinkkauskirjan.

Kun lukuhelmipurkki täyttyy, on palkintotunnin aika. Palkintotunnilla järjestetään jokin aiheeseen liittyvä aktiviteetti, esimerkiksi omien kirjanmerkkien tekeminen tai pihalla järjestettävä ulkoilmalukutunti. Lukuhelmet ovat oppilaille visuaalinen ja kinesteettinen muistutus jatkuvasti etenevästä yhteisestä lukudiplomiprojektista. Projekti tarjoaa alkukasvatukseen lukemaan innostamisen eväitä.

– Oppilaat pääsevät valitsemaan taitotasonsa mukaisia kirjoja, ja lukuhelmitilaisuudessa oppilaat saavat vielä moninkertaisesti kirjavinkkauksia toisiltaan, opetusharjoittelijat toteavat.

Lukudiplomiprojektia voi soveltaa omalle opetusryhmälle sopivaksi.

– Projekti tällaisenaan on ajoitettu niin, että lukudiplomitunteja on viikossa yksi. Projektia voi sopeuttaa omalle opetusryhmälle sopivaksi, ja yhteistyötä kannattaa ehdottomasti tehdä paikallisen kirjastonhoitajan kanssa.

Kirjatehtävämonisteeseen oppilas täyttää kirjan perustiedot, esimerkiksi kirjan ja kirjailijan nimen, ja värittää viidestä tähdestä niin monta kuin kirja hänen mielestään ansaitsee. Moniste toimii tukena lukuhelmitilaisuudessa. Lisäksi oppilaalla on käytössä tukisanasto, jossa on esimerkkiperusteluja omille ajatuksille. Oppilas voi valita esimerkeistä tai sitten keksiä oman perustelun itse.

Kirjaesittelyn alussa käytetään aina samoja kaavalauseita, jotka helpottavat omasta kirjasta kertomista. Luokan eteen saapuva oppilas aloittaa sanomalla "Luin kirjan..." ja jatkaa kertomalla, että "Annoin kirjalle (1-5) tähteä, koska..."

Esimerkkiperusteluja

Pidin kirjasta, koska:

- se oli mie-len-kiin-toi-nen
- se oli hauska
- se oli jän-nit-tä-vä
- henkilöt olivat kiin-nos-ta-via

En pitänyt kirjasta, koska:

- se oli liian vaikea
- se oli tylsä
- henkilöt eivät olleet mie-len-kiin-toi-si-a
- se oli liian pitkä
- se oli liian lyhyt

Kirjatehtävämoniste

Kirjan nimi _____

Kirjailija _____

Sivumäärä _____

Tapahtumapaikka _____

Päähenkilö _____

Mistä kirja kertoo? _____

Opettajien pedagogiset oivallukset

Lukulukkari tukee lukutaidoiltaan heikkoja

Tarja Ruohonen

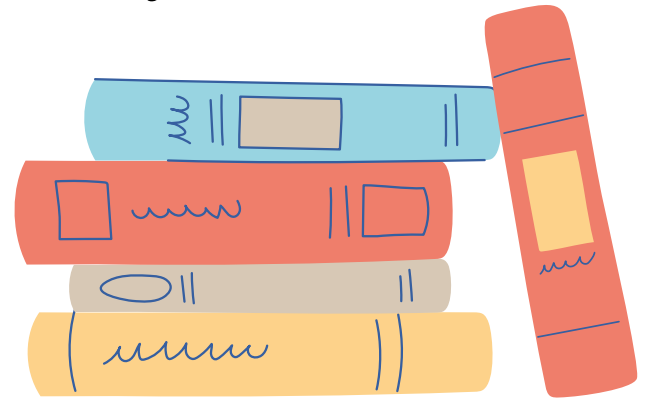
Turun normaalikoulussa työskentelee kokoaikainen lukutaidon yhteisopettaja eli lukulukkari. Lukulukkarin toiminta painottuu 7. luokkiin sekä muihin yläkoulujen opetusryhmiin, joissa yli puolet oppilaista on vieraskielisiä.

Lukulukkari opastaa lukutaidon opetusta edistävissä toimissa kielitietoisuuden huomioiden. Opettajat voivat varata lukulukkarin opetusryhmäänsä ja sopia tämän kanssa tarkemmin aiheen, jota luokassa on kyseisenä päivänä tarkoitus oppilaiden kanssa tehdä. Lukulukkarihanke on opetushallituksen rahoittama, ja hanke on yhteinen Turun kaupungin kanssa.

Lukulukkari opettaa säännöllisenä yhteisopettajana oppitunneilla lukustrategioita ja tekstien avaamisen menetelmiä erityisesti asiatekstie näkökulmasta. Hän auttaa oppilaita vaihtuvissa ainekohtaisissa pienryhmissä tiedonalojen lukemisen hankaluuksissa, sanaston ja käsitteistön avaamisessa sekä lukustrategioiden hyödyntämisessä. Lisäksi hän tarjoaa läksytukea oppilaille koulun jälkeen lukuläksyjen kanssa.

Opettajia lukulukkari kouluttaa materiaalien käyttämisessä ja valmistamisessa.

– Lukulukkari innostaa oppilaita ja opettajia tietojen ja muiden tekstien lukemiseen ja hyödyntämiseen oppitunneilla, oivalluksessa todetaan.

Toiminnan tavoitteena on tasoittaa alueellisen eriytymisen ja perhetaustan vaikutuksia oppilaiden koulunkäynnin edellytyksiin tukemalla lukutaidoltaan heikkojen tai vieraskielisten oppilaiden lukutaidon kehittymistä.

Hanke tähtää lukustrategioiden opettamisen ja tekstien avaamisen harjoittelun myötä oppilaiden itsetunnon ja opiskelumotivaation vahvistamiseen sekä koulumenestyksen parantamiseen kohentuneen opiskeluasenteen kautta. Toimenpiteiden odotetaan auttavan erityisesti heikon lukutaidon omaavia ja opinnoissaan haasteita kohtaavia poikia, mutta hanke tähtää myös yleisesti lukuharrastuksen ja lukemisen kulttuurin edistämiseen.

Hankkeen tavoitteena on myös kehittää aineenopettajien ja opetusharjoittelijoiden osaamista ja motivaatiota lukutaidon opettajina. Hankkeessa kehitetty materiaali jää opettajien käyttöön.

Käytännön esimerkkejä lukulukkarin työstä ovat muun muassa sanastojen tekeminen oppikirjan kappaleen ydinkäsitteistä, lukeminen pienryhmissä, oppitunnin aiheeseen liittyvien eri tekstilajeja edustavien tekstien etsiminen ja niihin tutustuttaminen, lähteiden käytön opastaminen sekä ennen koetta opetus siitä, miten erilaisiin tehtävänantoihin vastataan. Lisäksi lukulukkari käy henkilökohtaisia keskusteluja oppilaiden kanssa kokeisiin lukemisen, lukustrategioihin ja opiskelutekniikoihin liittyen.

Kielitietoisen opettajan tsekkauslista opetusharjoittelijoiden tukena

Annukka Muuri

Annukka Muuri on laatinut Kielitietoisen opettajan tsekkauslistan, jonka lähteenä ovat toimineet Kielitietoisen opettajan opas sekä Monikielisen oppijan matkassa -sivusto. Tsekkauslistan tavoitteena on kehittää opettajaharjoittelijoiden kielitietoisia työtapoja harjoittelun aikana.

– Käyn Kielitietoisen tsekkauslistan läpi opettajaharjoittelijoiden kanssa alkuohjauksessa. Tsekkauslista suuntaa opettajaharjoittelijaa tarkastelemaan omia kielitietoisia toimintatapoja heti harjoittelun alussa. Alkuohjauksessa opetan myös Reading to Learn eli R2L-menetelmän, jota käytetään aina, kun opetetaan uusi tekstikappale, Muuri toteaa oivalluksessaan.

Ensimmäisen opetusharjoitteluviikon jälkeen opetusharjoittelija pääsee arvioimaan omia kielitietoisia työtapojaan, joita voivat olla esimerkiksi oma opetuspuhe, opetuksen visualisointi, käsitteiden avaaminen, kielitaidon eri osa-alueiden huomioiminen sekä arvioinnin monipuolistaminen.

Tämän jälkeen opettajaharjoittelija asettaa itselleen uusia kielitietoisia tavoitteita valitsemalla tsekkauslistasta ne asiat, joissa hän kokee erityisesti kehittämisen tarvetta. Harjoittelun aikana Muuri antaa palautetta opettajaharjoittelijalle hänen edistymisestään tavoitteiden suhteen. Opettajaharjoittelija reflektoi jatkuvasti omaa osaamistaan prosessin aikana.

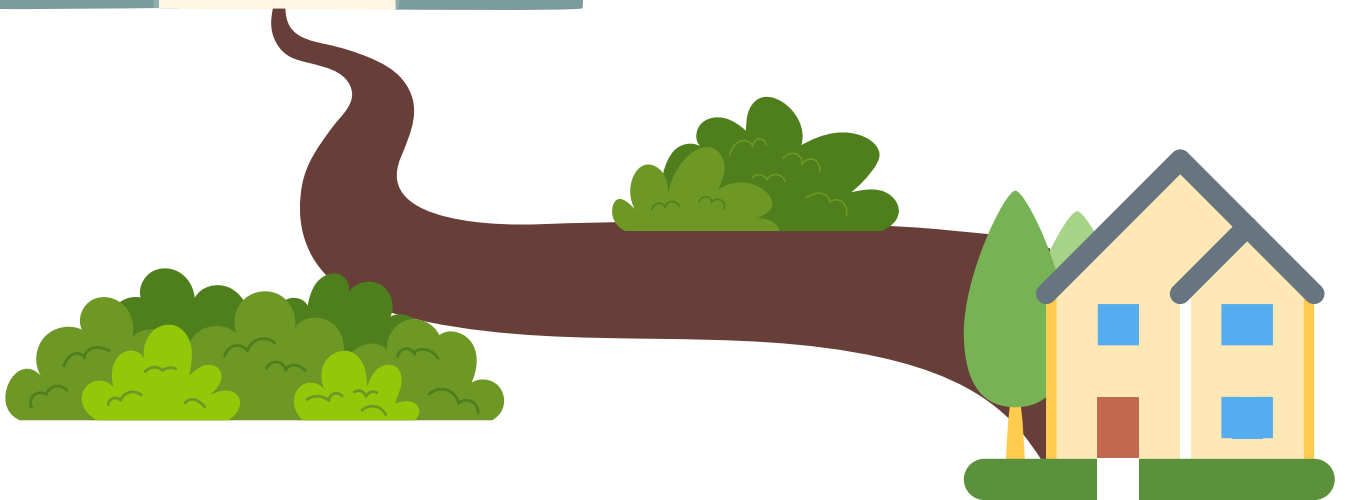
– Tsekkauslistan avulla opettajaharjoittelijoiden tiedot ja taidot kielitietoisista työtavoista ovat lisääntyneet harjoittelun edetessä. Opettajaharjoittelijat ovat kehittyneet myös R2L-menetelmän käyttämisessä. He ovat kokeneet menetelmän selkeänä ja konkreettisenä luetun ymmärtämisen opettamisen tukena. On ollut ilo huomata onnistumisen kokemuksia ja oppimisen riemua niin oppilailla kuin opettajaharjoittelijoilla, Muuri toteaa.

R2L-menetelmä on maailmanlaajuisesti hyvin suosittu opetusmenetelmä. Siinä oppitunnin tekstikappale käsitellään seuraavien vaiheiden mukaisesti:

- Kerro, minkälaisesta tekstilajista on kyse. Tekstilajin (uutinen, satu, runo...) nimeäminen suuntaa oppilasta tiedostamaan tekstin rakenteen ennen tekstin käsittelemistä.
- Kerro tai anna oppilaan kertoa kappaleen otsikko ja mistä teksti otsikon perusteella kertoo.
- Kysy oppilaiden ennakkotietoja tekstikappaleen otsikosta. Näin herätät oppilaiden kiinnostuksen tekstiin.
- Tarkastele kuvaa tai kuvia yhdessä oppilaiden kanssa ja nimeä kappaleen keskeiset käsitteet. Hyödynnä käsitteiden avaamisessa kuvia. Kuvan tarkastelu voidaan tehdä yhdessä parin kanssa, jolloin harjoitellaan myös suullista ilmaisua.
- Kerro omin sanoin riittävän hitaasti, mikä on tekstin keskeinen sisältö. Kuvita puhettasi elein ja ilmein. Käytä eri äänenpainoja, jolloin oppilaat kiinnostuvat tekstistä. Kun kerrot tarinan pääkohdat itse, oppilaat saavat käsityksen tekstin sisällöstä. Se helpottaa tekstin ymmärtämistä.
- Lue teksti oppilaille ääneen oppilaiden seurattessa tekstiä omasta kirjastaan.
- Lue teksti yhdessä oppilaiden kanssa kuorolukuna.
- Kysy oppilailta, onko tekstissä jotain käsitteitä tai asioita, joita he eivät ymmärtäneet.
- Tee tekstistä virketasolla kysymyksiä, joihin oppilaat osaavat vastata.
- Alleviivaa oppilaiden kanssa tekstin ymmärtämisen kannalta keskeiset käsitteet.
- Anna oppilaille läksy lukea teksti vähintään kaksi kertaa ja opetella alleviivatut sanat.

Kielitietoisien opettajan tsekkauslista

1. Puhun riittävän hitaasti.
2. Puhun selkeästi artikuloiden.
3. Käytän ymmärrettävää kieltä.
4. Vältän pitkiä ja vaikeaselkoisia virkkeitä.
5. Kuvitan puhuttani kehonkielen avulla sekä ilmein ja elein.
6. Kerron tunnin alussa oppitunnin aiheen ja tavoitteen.
7. Kysyn oppilailta ennakkotietoja aiheesta.
8. Annan kysymyksien vastaamiseen miettimisaikaa.
9. Kerron ja selitän oppilaille opetettavan aiheen keskeiset käsitteet ja laadin tarvittaessa käsitekaavion.
10. Laitan keskeiset käsitteet ja asiat näkyviin luokan taululle tai seinälle.
11. Pilkon opetettavan asian pienempiin osiin.
12. Havainnollistan opetettavaa asiaa visuaalisesti (kuvilla, sarjakuvilla, havaintovälineillä, postereilla, käsitekartoilla tai piirtämällä).
13. Opetan tehtävänantoon liittyviä keskeisiä käsitteitä (esimerkiksi tutki, nimeä, ratkaise, mieti, jäsennä, laadi, pohdi, määritä, merkitse, esitä, luettele ja vertaile).
14. Kerron tekstistä pääasiat ja selitän oudot käsitteet.
15. Tarkastelen oppilaiden kanssa tekstiin liittyviä kuvia ja käyn läpi kappaleen pää- ja väliotsikot.
16. Mallinnan lukemista lukemalla kappaleen oppilaille ääneen, annan oppilaiden lukea itse ja/tai luemme yhdessä.
17. Ohjaan oppilaita tekemään tekstistä muistiinpanoja yksin tai yhdessä.
18. Varmistan, että oppilaat ovat ymmärtäneet käsitteet, opetetun asian ja tehtävänannon.
19. Käytän tehtävien tarkistuksessa kyseistä tehtävää visuaalisena tukena.
20. Järjestän päivittäin oppimistilanteita, joissa oppilaat ovat suullisessa vuorovaikutuksessa keskenään pareittain tai ryhmittäin.
21. Kerron tunnin lopussa tiivistelmän oppitunnin aiheesta.
22. Annan selkeät ohjeet kotitehtävästä.
23. Merkitsen kotitehtävän taululle.
24. Käytän toiminnallisia työtapoja.
25. Käytän kokeessa oppitunneilla käytettyjä tehtävätyyppejä.
26. Luen ja selitän tarvittaessa tehtävänannon kokeessa.
27. Annan kokeen tekemiseen tarvittaessa lisäaikaa, mahdollisuuden käyttää sanakirjaa, sanalista tai muistiinpanoja.
28. Annan oppilaille mahdollisuuden osoittaa osaamisensa suullisesti.
29. Hyödynnän oppilaiden monikielisyyttä oppitunneilla.
30. Annan oppilaille yksilöllistä palautetta, kehuja ja kannustusta.

Luokan sanakirja ja opetusvideot osallistavat kotia

Muusa Koskikala

Muusa Koskikalan oivalluksessa esitellään kaksi ideaa, joiden avulla voidaan osallistaa huoltajia opetustyöhön sekä lisätä kodin ja koulun välistä yhteistyötä.

Luokan sanakirja

Luokan sanakirjaan laitetaan ylös koulupäivän aikana opittuja uusia käsitteitä, joita opettaja on päivän mittaan kirjannut ylös taululle. Jokainen oppilas vuorollaan kirjoittaa sanat luokan Teams-alustalle koulupäivän lopuksi. Sanat kirjoitetaan omalla äidinkielellä tai sillä kielellä, jota koulussa opiskelee.

Jokaisella oppilaalla on joka päivä läksynä keskustella kotona huoltajan kanssa siitä, mitä koulussa on harjoiteltu ja millaisia uusia käsitteitä

on opittu. Läksystä on keskusteltu etukäteen huoltajien kanssa niin, että he tietävät joka päivä odottaa koulukuulumisia sekä uusia käsitteitä käännettäväksi.

Luokanopettaja sekä kielten opettajat tarkistavat säännöllisesti luokan sanakirjaa, jotta sinne ei jää virheitä.

– Haluaisin kertoa kaikille opettajille, jotka opettavat suomen kieltä, toimivat kieltenopettajina tai omakielisinä opettajina että heillä on tärkeä vastuu kielensä opettamisesta. On tärkeää takistaa sanakirjan kieli. Meidän pitää korjata muodot yleiskielisiksi, jos kirjaan on kirjoitettu erilaisia murteita. Jokaisen opettajan panos on todella arvokas, kertoo somalin omakielinen opettaja Abdisalam Ismail.

Huoltajien kommentteja

"Silloin kun luokan sanakirja oli läksynä, tiesin paremmin, mitä koulussa tapahtuu. Puhuimme enemmän kotona siitä."

"Muistan, että oli mielenkiintoista vertailla lapsen ja hänen isänsä kanssa hänen toisen äidinkieltänsä bulgarian eroja sukulaiskieli venäjään, jonka sanoja sanakirjassa myös oli."

Sanakirjan hyödyt

- ymmärryksen lisääminen omista ja toisten kielistä
- oppilaat saavat yhdessä toteutetut luokan yhteiset muistiinpanot
- oppilaat saavat harjoitusta yhteisen projektin toteuttamisesta
- erilaisten kielten ja kulttuurien arvostus lisääntyy
- oppiminen syvenee, kun se tapahtuu monella kielellä
- huoltajia osallistetaan yhteiseen kasvatustyöhön uudella tavalla

suomi	englanti	ruotsi	espanja	albania	kurdi	vietnam	venäjä	bulgaria	somali
keskilämpötila	Summer temperature	medeltemperatur	Temperatura media	temperatura mesatare	germahiya navîn	Nuket do trung binh	Srednyaya temperatura	лятна температура	Celceloska Kuleelga.
hyötyeläin	useful animal	nyyigt djur	Animales utiles	kafshë e dobishme	Heywane kerhati	Dong vat huu ich	Poleznoye zhivotnoye	полезно	Xayawanan
tuliperäisyys	volcanism	vulkanism	Vulcanismo	vulkanizmi	Volkanizm	Nii luá	Vulkanizm	вулканизъм	Volcanism
lainausmerkki	quotation mark	citattecken	Comillas	thonjëza	quotation mark	Dau Ngoac kep	Kavychka	знак за хвърляне	Calaamada xigashada
ullakko	attic	vinden	ático	papafingo	banî	gác xép	чердак	таванско помещение	saqafkasare
kellari	cellar	källare	cava	bodrum	kîler	hầm	подвал	изба	maqsin
hyräillä	hum	brum	tararear	gumëzhimë	hum	ngân nga	гул	бръмча	hum

Luokan sanakirjaan on koottu uusia käsitteitä oppilaiden omilla äidinkiellillä. Oppilaat täydentävät sanakirjaa vuorotellen, ja opettajat pitävät huolta tarkistuksesta.

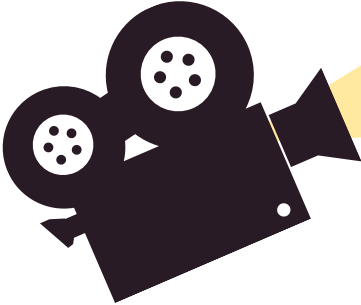
Opetusvideot huoltajille

– Kuva kertoo usein enemmän kuin teksti. Monikielisten huoltajien on joskus vaikea poimia Wilma-viesteistä tärkein sanoma. Tällöin auttaa video, Koskikala toteaa.

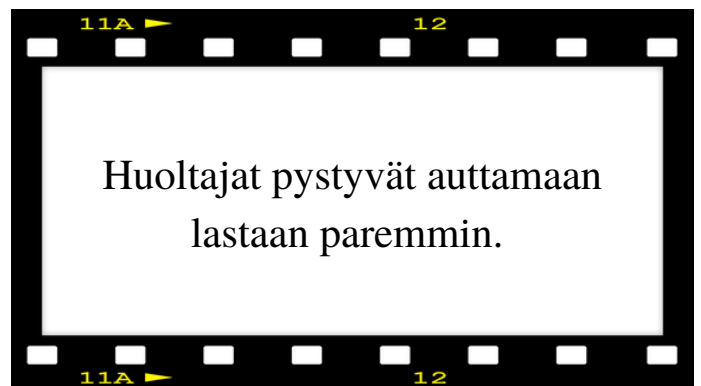
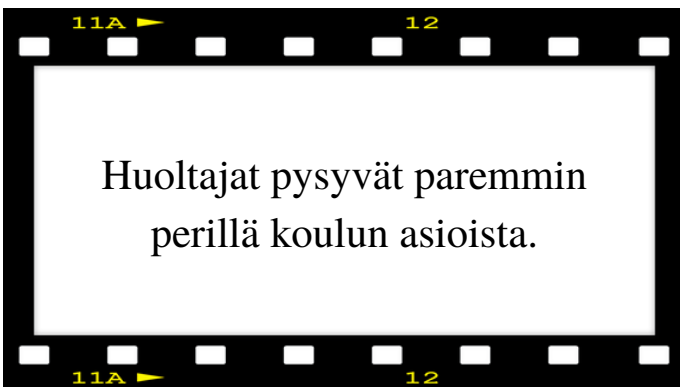
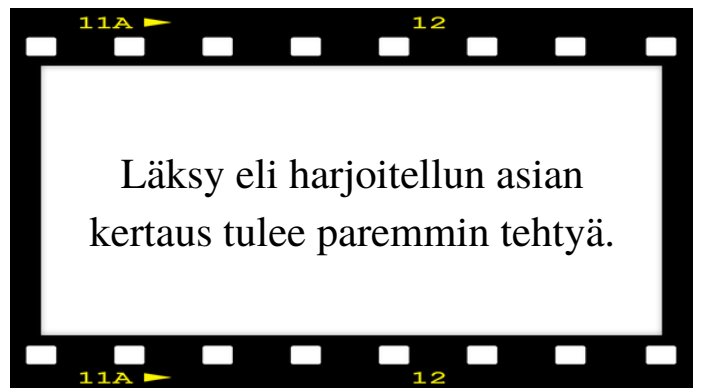
Lukemaan opettamisen tekniikoita on hyvä mallintaa kotiväelle. Koskikala on kuvannut erilaisia opetus- ja vinkkivideoita, joita hän on lähettänyt Wilmassa huoltajille läksyjen tekemisen tueksi.

Opetusvideoilla opettaja ja oppilas esimerkiksi esittävät, miten kotona lukuläksyjä voidaan harjoitella. Opettaja antaa vinkkejä, millä erilaisilla konsteilla huoltaja voi joko helpottaa tai vaikeuttaa tiettyä tehtävää.

– Videot vaativat kuvaajan ja oppilaalta kuvausluvan. Aikaa niihin ei mene sen enempää kuin pitkän Wilma-viestin kirjoittamiseen.

Opetusvideoiden hyödyt

Tietoteksti tulee tutuksi vaihe vaiheelta

Tarja Ruohonen

Ryhmissä oppilaiden lukutaidot vaihtelevat. Toisten lukeminen on hidasta ja takkuua, kun taas toiset lukevat nopeasti ja joutuvat odottamaan muita. Tekstin ymmärtämisen taidot eivät nopeallakaan lukijalla ole aina hyvät, sillä ripeä lukeminen saattaa olla mekaanista. Miten tietotekstistä otetaan yhdessä selvää?

Vaihe 1:

- Silmäillään yhdessä tekstiä opettajan johdolla, ei kuitenkaan aloiteta lukemista vielä.
- Mistä teksti kertoo? Millainen teksti on tulossa otsikon perusteella?
- Mitä tiedät asiasta jo nyt?
- Mikä kuvat tai graafit käsittelevät?
- Mitä väliotsikot kertovat?

Vaihe 2:

- Jaetaan pitkä teksti kappaleittain 2-3 hengen ryhmille. Ryhmässä on oltava sekä nopeita että hitaita eritasoisia lukijoita.
- Oppilaat lukevat ryhmässä tekstin ja selvittävät oman osuutensa pääasiat. Mistä oma kappale kertoo? Mitä asiasta sanotaan? Millaisia esimerkkejä tai yksityiskohtia asiasta annetaan? Opettaja voi tarvittaessa tehdä apukysymyksiä esimerkiksi sanojen merkityksestä. Oppilaat voivat itse tehdä sanaston kappaleessa olevista pitkistä tai oudoista sanoista.

Vaihe 3:

- Kerätään yhdessä ajatuskartta taululle. Jokainen ryhmä selostaa oman osuutensa pääasiat ja antaa niistä esimerkin tai yksityiskohdan. Yksityiskohdista syntyy kaikille yhteiset muistiinpanot, jotka kirjoitetaan vihkoon.

Vaihe 4:

- Ryhmän oppilaat selostavat toisilleen tiivistelmän luetusta tekstistä ajatuskartan perusteella.

Hyödyt:

- Lukutaidon nopeuden vaihtelu ryhmässä ei haittaa niin paljon, kun jokaisen osalta luettava teksti on lyhyempi.
- Ryhmä on yhdessä vastuussa omasta ajatuskartastaan, ja jokainen joutuu lukemaan aktiivisesti ja ymmärtäen.
- Muistiinpanot sanallistetaan itse, eikä vain jäljennetä opettajan tekstiä.
- Suullinen selostus ja muistiinpanot koskevat kuitenkin koko tekstiä, vaikka jokainen ryhmä joutuu lukemaan vain vähän.
- Menetelmä ei segregoi AI- tai S2-statusen mukaan.

Haastepassi taipuu monenlaisiin opintojaksoihin

Katariina Keskitalo & Joonas Nieminen

Haastepassi on alun perin Tie tulevaisuuteen -hankkeeseen Keskitalon ja Niemisen työstämä idea, jota voi hyödyntää minkä tahansa kielen opiskelun välineenä, millä tahansa kouluasteella ja missä tahansa koulussa. Hankkeen myötä idea on levinnyt esimerkiksi yhteistyötahoille Turkuun ja Saloon.

Passi koostuu viidestä osasta: katsomisesta, kuuntelemisesta, puhumisesta, lukemisesta ja kirjoittamisesta, ja sitä voi soveltaa monenlaisille opintojaksoille. Seuraavat esimerkit ovat *Sisu*-haastepassista, jota on käytetty lukion *Sijoitus suomen kieleen* -opintojaksolla. Esimerkit ovat katsomisen ja kuuntelemisen osa-alueista.

Valitse haasteita kaikista kategorioista!

Kategoriat:

Merkitse haasteen vasemmalle puolelle, että aiot tehdä haasteen.	☒	Katsominen	☐
	☒	Kuunteleminen	☐
	☒	Puhuminen	☐
	☒	Lukeminen	☐
	☒	Kirjoittaminen	☐

Opettaja merkitsee oikealle, kun haaste on tehty.

Katsominen

	Haaste	Vaativuus	Suoritettu
☐	Katson jonkin Urheiluruudun tai muun urheiluohjelman suomeksi.	1	☐
☐	Katson urheilua suomenkielisellä selostuksella vähintään 30 minuuttia.	1	☐
☐	Katson asiaohjelman ja referoin sen pääsisällön suullisesti.	2	☐
☐	Katson urheilutapahtuman ja selostan suomeksi, mitä siinä tapahtui.	2	☐
☐	Katson suomenkielisen tv-ohjelman, joka kestää vähintään 30 minuuttia.	2	☐
☐	Katson suomenkielisen dokumentin tai elokuvan, joka kestää vähintään tunnin.	3	☐
☐	Katson valitsemani Perjantai-dokumentin Yle Areenasta ja kerron opettajalle, mitä siinä tapahtui.	3	☐
☐	Katson lastenelokuvan suomenkielisellä selostuksella ja suomenkielisellä tekstityksellä. Vertaan niiden eroa.	4	☐

Kuunteleminen

	Haaste	Vaativuus	Suoritettu
☐	Kuuntelen suomenkielisen podcastin, joka kestää vähintään 15 minuuttia.	1	☐
☐	Kuuntelen kolme suomenkielistä musiikkikappaletta viikossa.	1	☐
☐	Kuuntelen vähintään 30 minuuttia, kun toinen henkilö lukee suomeksi.	2	☐
☐	Kuuntelen suomenkielistä musiikkia vähintään 30 minuuttia.	2	☐
☐	Kuuntelen äänikirjaa vähintään 30 minuuttia.	2	☐
☐	Kuuntelen ja käänän vieraskielisen kappaleen suomeksi.	3	☐
☐	Kuuntelen toisten ihmisten suomenkielistä keskustelua ja kirjoitan muistiin, mitä ymmärsin siitä.	3	☐
☐	Kuuntelen reaaliaineen opettajan puhetta koko tunnin erityisen keskittyen.	4	☐

Verhovaijerit ja -nipsut pelastavat päivän

Pirjo Lammila-Räisänen

On yksi ongelma, johon taatusti jokainen opettaja voi samaistua: huono, lopulta kuvistöiden painosta pettävä teippi. Seinälle teipattuja julisteita ja papereita saa vähän väliä olla korjailemassa, kun oppilaiden tuotokset löytyvät lattialta. Lisäksi teipistä jaa töihin ikävät jäljet, kun niitä yrittää irrottaa.

Pirjo Lammila-Räisänen oivalluksessa kehoitetaan käyttämään verhovaijereita ja -nipsuja.

– Hanki Ikeasta edulliset verhovaijerit ja nipsut, ja heitä hyvästit aamuille korjausliikkeille ja tuhansille maalarinteippipalasilta. Toimii kaikilla seinillä, ja vähentää säätöä, oivalluksessa vinkataan.

Kielitietoiset iltasadut auttavat kotona

Tarja Ruohonen

Luokissa on suomenkielisiä iltasatukirjoja, joita lainataan lukemaan opetteleville oppilaille. Ongelmana on, että monikielisissä perheissä ei voida auttaa satujen lukemisessa ja ymmärtämisessä, jos perheessä ei ole suomenkielentaitoisia.

Tarja Ruohosen oivallus tarjoaa pulmaan ratkaisun: kirjan lukeminen videoidaan ensin ilman lukijan selityksiä. Oppilas kuuntelee ja seuraa lukemista omasta kirjastaan. Tämän jälkeen satu luetaan videolle selitettynä. Lukija selittää, mitä vaikeat sanat tai erilaiset tekstissä tai kuvassa esiintyvät asiat tarkoittavat.

Oppilas saa kotiin siis kirjan ja molemmat videot. Tehtäväksi annetaan kuunnella satu sekä selitykset ja lukea kirjaa ääneen jollekin perheenjäsenelle.

Käytännön hyötyjä on runsaasti:

- Kieltä opiskeleva oppilas saa ääntämisen mallin kuullessaan tarinan. Tehtävänä on sitten lukea teksti kirjasta ääneen jollekin perheenjäsenelle.
- Oudot asiat ja sanat selitetään toisin sanoin, joten oppilas ymmärtää tarinan paremmin.
- Kuvasta saa tukea ymmärtämiseen ja sanaston oppimiseen.
- Kotiväki kuulee ja näkee tekstin iltasatukirjasta, ja vaikka kotona suomen kielen taito olisi heikko, kotiväki voi osallistua lukemisen ja kielen opiskeluun. Tämä demokratisoi kotitehtävän tekemistä ja osallistaa huoltajia kouluelämään.

Kirjallisuustehtävistä jakaa luku-urakkaa etappeihin

Katariina Keskitalo

Katariina Keskitalon pedagoginen oivallus esittelee sähköisesti jaettavan kirjallisuustehtävistön, josta löytyy perustehtävien lisäksi sekä ylös- että alaspäin eriyttäviä kysymyksiä. Kirjan luku-urakka jaetaan etappeihin sivunumeroiden mukaan, ja tehtävät, kuten lukunopeuden määrittäminen, tukevat lukemisen aikatauluttamista, luetun ymmärtämistä ja teoksen teeman käsittelyä. Tässä oivalluksessa esitetyt esimerkit ovat Poika raidallisessa pyjamassa -romaanin tehtävistä.

Keskitalo on tehnyt tehtävistön osana Lukulukkari-hanketta, ja tehtäväpaketti on tarkoitettu yläkoulun ja lukion käyttöön. Menetelmä on kopioitavissa myös alakoululaisille. Opettaja jakaa tiedoston sähköisellä alustalla niin, että hän on merkinnyt tiedostoon ne tehtävät, jotka kaikki tekevät. Sen jälkeen oppilas kopioi tiedoston itselleen ja kullekin oppilaalle merkitään ne tehtävät, jotka juuri hän tekee yhteisten lisäksi.

Etappi 1: Ensivaikutelma (s. 1–16)

☐ 1. RYHMÄKESKUSTELU: Tutki kirjan kansia. Muistuttavatko teoksen nimi ja kannen raidalliset värit sinua jostain? Millaisesta henkilöstä tämä teos voisi niiden perusteella kertoa?

2. Silmäile kirjan sisältöä selailemalla sitä.

☐ a) Teos on jaettu lukuihin. Miten monta sivua yhteen lukuun suurin piirtein kuuluu? Millaiset sanat, lukujen otsikot tai merkit kiinnittävät huomiotasi?

☐ b) Muuttuivatko ajatuksesi siitä, mistä aiheesta teos voisi kertoa? Selitä mitkä asiat muuttuivat tai vahvistuivat. ★★ Arvioi myös mistä se johtui.

☐ POHDI

Millaisissa paikoissa sinä luet?

Missä asennossa sinä tykkäät lukea?

Kakunpalalla merkityt tehtävät ovat yksinkertaisia. Niissä pitää miettiä omaa lukemista tai elämää tai etsiä tietoa. Vastaukset löytyvät teoksesta rajatulta alueelta lukemalla, sanakirjasta etsimällä tai äidinkieliseltä kysymällä.

Tähtikuviolla merkityt tehtävät on suunnattu erityisesti edistyneille lukijoille.

Hehkulamppukuvio esiintyy vain opettajan vihkoversiona. Sillä merkityissä tehtävissä voi pudotusvalikosta valita oppilaalle vaikeamman version tehtävästä tai avata näkyviin apukysymyksiä ja vihjeitä esimerkiksi esseevastauksen tekemiseen.

Poika raidallisessa pyjamassa -romaanin luvun 1 tehtävät

Luku 1 Bruno kuulee uutisen s. 9–17

☐ 1. Mitä tietoja saat ja voit päätellä Brunosta? Mieti ainakin ikää, perhettä ja asuinpaikkaa.

☐ 2. Mitä tietoja kerrotaan Brunon isästä?

☐ 3. a) Miten ihmiset suhtautuvat Brunon isään?

☐ b) Miten isä suhtautuu muihin?

☐ c) Mitä voit päätellä tästä?

☐ **RYHMÄKESKUSTELU A:**

Miten teoksen eri henkilöahmot suhtautuvat ihmisiin? Ovatko kaikki ihmiset heille yhtä tärkeitä? Onko heidän oma asemansa suhteessa toisiin jotenkin parempi? Keskustelkaa erityisesti sivun 13 perusteella.

☐ **RYHMÄKESKUSTELU B:**

Bruno miettii muiden koululaisten isien töitä ja sitä, mistä tietää töiden olevan totta. Osaisitko sinä selittää tarkasti muille, mitä vanhempasi tekevät päivän aikana? Jos he käyvät töissä, näkyykö se jotenkin esimerkiksi vaatteista, työkaluista tai muista esineistä? Jos vanhempasi on kotona silloin, kun sinä olet koulussa, millaisia muutoksia huomaat kotona iltapäivällä, kun vertaat aamuun?

Yhdessä opitaan perinteistä tehtäväkirjaa hyödyntäen

Marjukka Skantsi

Harvalla koululla on mahdollisuutta tilata oppilaille kalliiden oppikirjojen lisäksi varsin hintavia työkirjoja. Marjutta Skantsin pedagogisessa oivalluksessa esitellään yhteiset tehtäväkirjat.

– Olen huomannut, että kun joskus olen saanut vaikkapa ympäristöopissa tehtäväkirjat käyttöni, tulee niitä täytettyä oppilaiden kanssa usein valikoiden. Paljon jää tekemättä siitä syystä, että opetuksessani koitan aktiivisesti hakea mahdollisuuksia yhdessä tekemiseen sekä pohdinnan ja oivallusten sanoittamiseen. Itsenäinen tehtäväkirjan parissa pakertaminen ei juurikaan palvele tätä tarkoitusta, Skantsi taustoittaa ideaansa.

– Tehtäväkirjoissa on kuitenkin paljon ammattilaisten laatimia erinomaisia tehtäviä, eikä niitä ole mitään syytä väheksyä, päinvastoin. Suomessa on perinteisesti ollut tarjolla erittäin laadukkaita, huolella tehtyjä oppikirjoja. Miten siis saisimme tehtäväkirjoista parhaan mahdollisen hyödyn irti?

Luokassa on kokeiltu päivittäin muuttuvan istumajärjestyksen vaikutusta pyykkipoikapuun avulla. Kullakin oppilaalla on nimikoitu pyykkipoika luokan pyykkipoikapuussa, josta opettajan on joka aamu helppo siirtää kunkin oppilaan pyykkipoika tuoliin kiinni.

– Tämä vaihtuva istumajärjestys on koettu oppilaiden keskuudessa todella mielekkääksi. Vaikka yhtenä päivänä sattuisikin istumaan sen oppilaan vieressä, jonka kanssa työskentely vaatii eniten ponnistelua, ei istumapaikka aiheuta pettyneitä huokauksia, sillä jokainen tietää, että seuraavana päivänä paikka on taas toinen. Myös vanhemmat ovat kertoneet vanhempainillassa tämän käytänteen olevan oppilaille mieluisa ja sen merkittävästi vähentäneen kommentteja, joissa lapsi kotona kertoo, ettei haluaisi istua jonkun luokkakaverin vieressä. Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot ovat parantuneet merkittävästi.

Yhteisistä työkirjoista luokassa on sovittu säännöt. Pysyviä ryhmiä tai pysyvää istumajärjestystä ei ole, vaan joka viikko tehtäviä pohditaan yhdessä eri kokoonpanoissa sattumalta ryhmälle jaetun niteen äärellä.

Lisäksi jokainen ryhmä valitsee yhdessä joko yhden kirjurin tai päättää kierrättää kirjurin roolia. Tärkeintä on, että jokaisesta vastauksesta keskustellaan yhdessä, jokaista vastausta etsitään yhdessä ja jokainen ryhmän jäsen osaa tehtävän tekemisen jälkeen kertoa, miten vastaukseen on päädytty.

”

**Suomessa on
perinteisesti ollut
tarjolla erittäin
laadukkaita, huolella
tehtyjä oppikirjoja.
Miten siis saisimme
tehtäväkirjoista parhaan
mahdollisen hyödyn
irti?”**

– Eteemme ei ole tullut alkusyksyn käynnistysvaiheen jälkeen yhtäkään tilannetta, jossa joku ryhmä ei olisi ollut kykeneväinen toimimaan tehokkaasti yhdessä yhteisten tehtäväkirjojen parissa, Skantsi kertoo.

Oppilaiden itseluottamus on kasvanut merkittävästi, ja ryhmän tuen avulla oppilaat ovat saaneet onnistumisen kokemuksia.

– Esimerkiksi historian kokeen avoimista vastauksista näki, että monen oppilaan vastaustekniikka on kehittynyt huomattavasti. Ryhmän tarjoama kielituki on selvästi tehnyt tehtävänsä.

Esimerkkinä yhteiskirjojen käytöstä Skantsi antaa historian tuntien työskentelymuodon. Luokalla on käytössä laajamittainen kaksikielinen opetus ja viikossa kaksi historian tuntia. Ensimmäisellä tunnilla viikon aiheeseen orientoidutaan englantia mukana kuljettaen mahdollisimman monipuolisesti, ja toisella tunnilla keskitytään suomenkielisen käsitteistön, ainespesifien tekstitaitojen sekä ilmiöiden syy- ja seuraussuhteiden pohdintaan kotikielten tukemana suomeksi.

– Luokallani on monta oppilasta, joiden suomen kieli jää helposti englannin jalkoihin, vaikkei yhdenkään luokkani oppilaan kotikieli englanti olekaan. Tämän vuoksi olemme tehneet selvän

rajauksen siinä, että viikon kahdesta tunnista ensimmäisellä käytetään englantia ja toisella paneudutaan muun muassa tietotekstin lukemiseen ja tulkitsemiseen, vastausstrategioihin ja käsitteiden avaamiseen suomeksi.

Työskentelyssä tehtäväkirja on ollut tärkeässä roolissa. Oppilaat ovat käyttäneet eri kielten taitojaan ymmärtämisen tukena ja pyrkineet yhdessä löytämään parhaan mahdollisen suomenkielisen vastauksen. Näillä tunneilla luokassa on ollut erityisopettaja, jonka tarjoama lisäresurssi on haluttu hyödyntää tukemaan monikielisten ja suomea äidinkielenään puhuvien oppilaiden kielitietoisuutta.

Oivalluksessa erityisesti korostuvat laaja-alaiset taidot:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen

(L1)

- Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Samalla kehittyvät oppilaiden edellytykset tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun.
- Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja.
- Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

(L2)

- Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta ja yhteistyötä harjoitellaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista.

Monilukutaito

(L4)

- Oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä moninaisempia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä.

Koulumaskotti ja viikkosanelu tukevat oppilasta

Kati Aavikko

Pirjo Lammila-Räisänen

Papu-koulumaskotti on mukana ja tukena koulun arjessa sekä erillisissä tapahtumissa.

Koulumaskotti

Kati Aavikon kilpailutyöt esittelevät kaksi oivallusta. Toinen niistä on Papu-koulumaskotti, joka puhuu monia kieliä, tuntee oppilaat ja eri kulttuurit, rohkaisee ja kannustaa, on kaikkien kaveri sekä opettaa tunnetaitoja ja käytöstapoja.

Maskotti

- luo yhteenkuuluvuuden tunnetta ja on mukana oppilaan arjessa.
- viihdyttää muun muassa koulun juhlissa sekä yhteisissä tilaisuuksissa, kuten Unicef-kävelyssä tai pesäpallo-ottelussa.
- edustaa koulua esimerkiksi Tiedekuntapäivillä ja liikuntatapahtumissa. Lisäksi maskotti voi olla ottamassa vastaan vierailevia ryhmiä.

Viikkosanelu

Toinen oivallus koskee viikkosanelun järjestämistä. – Viikkosanelu on oiva oppimisen kertaamisen työtapana, ja se sopii erinomaisesti kielellisiltä ja kulttuurisilta taustoiltaan erilaisille oppilasryhmille, Aavikko toteaa.

Viikkosanelu toteutetaan joka viikko perjantaisin. Sanelu kokoaa viikon keskeisimmät sanat ja käsitteet eri oppiaineista sekä sanoin että virkkein. Hyötynä sanelussa on monen eri oppiaineen sisältöjen kertaaminen ja käsitteiden oppimisen vahvistaminen.

Viikkosanelu 1.4.

Parisaneluna

- 1.massalasku
- 2.hehtogramma
- 3.muunnosruudukko
- 4.Sokrates
- 5.filosofia
- 6.Aristoteles
- 7.verenkierto
- 8.kylkiluu
- 9.ruuansulatus
- 10.keuhkoputki

Kielinivel tukee yläkoulun aloittavia

Tarja Ruohonen

Kielinivel-hankkeessa tuotetaan monikieliset verkossa julkaistavat tehtävistöt yläkoulun aloittamisen tueksi.

Tehtävien pohjana on tavallinen lukuteksti. Näitä niin sanottuja mallitekstejä laaditaan eri oppiaineisiin. Mallitekstiin lisätään tekstin rakennetta avaavat multimodaaliset hypertekstit. Tarkoitus ei siis ole avata vain itse mallitekstiä vaan myös tavallisen oppikirjatekstin rakennetta, jotta lukeminen olisi helpompaa. Mallitekstejä ovat laatineet muun muassa matematiikan, kemian, fysiikan, kotitalouden ja maantiedon sekä biologian opettajat.

Mallitekstit ovat suomeksi, mutta rakennetta avaavat hypertekstit laaditaan paitsi suomeksi, myös oppilaiden äidinkiellillä. Tässä tehdään yhteistyötä omakielisten opettajien kanssa.

Materiaali julkaistaan vapaasti käytettäväksi, jotta myös monikieliset kodit voivat käyttää sitä. Hanketta rahoittaa Opetushallitus.

Tehtävistön perusrakenne

- tietoteksti suomeksi
- tekstin avaaminen eri kielillä multimodaalisesti, esimerkiksi arabiaksi, kurdiksi, somaliksi, albaniksi, englanniksi (erityinen huomio siinä, miten eri kielten ilmaisutavat eroavat toisistaan ja miten erot vaikuttavat tekstien tulkintaan)
- tehtäviä tekstin rakenteen erittelyyn, esimerkiksi konnektorien, kausaalisuhteiden ja temporaalisten ilmaisujen erittelyyn
- avainkäsitteiden tunnistaminen, tekstin sisällön tiivistäminen
- tehtäviä suomen kielen ominaisuuksista (esimerkiksi sanaluokkien tunnistamisesta)
- tehtäviä eri oppiaineiden tekstien ominaisuuksista, esimerkiksi miten ne eroavat toisistaan

Hankkeen tavoitteet

1) tukea monikielisten oppijoiden itsenäistä ja tuettua oppimista sekä oppimaan oppimisen, erityisesti kielenoppimisen ja tekstin ymmärtämisen taitoja

2) tukea oppilaiden siirtymistä luokanopettajajärjestelmästä sekä valmistavasta opetuksesta aineenopettajajärjestelmään, jossa akateemisen kielen vaatimukset kasvavat

3) tukea monikielisten oppilaiden aineenopettajia tarjoamalla helposti käyttöön otettavia tukimateriaaleja

4) edistää omakielisten opettajien sekä aineen- ja luokanopettajien yhteistyötä

5) mahdollistaa monikielisten vanhempien osallistuminen lapsen koulunkäynnin tukemiseen

Lukukaveri innostaa lukemaan

Kati Aavikko & Katrine Arbøl-Lilleberg

Lukukaveri-toiminnan avulla oppilaiden kanssa päästään harjoittelemaan dialogisen vuorovaikutuksen taitoja, kuten kuuntelua, keskittymistä, luottamusta, läsnäoloa sekä yhdessä pohtimista ja oppimista. Toiminnassa on ollut mukana Norssin kaksi luokkaa, joista muodostettiin lukupareja. Lukuparit muodostettiin siten, että kielellisesti tukea tarvitsevat oppilaat olivat sujuvasti lukevien pareja.

– Lukukaveri-toiminta soveltuu erinomaisesti kielellisiltä ja kulttuurisilta taustoiltaan moninaisille oppimisryhmille, sillä sen kautta voidaan luontevasti osoittaa arvostusta eri kieliä ja kulttuureja kohtaan.

Tavoitteena toiminnassa on herätellä lukuparin kanssa lukuintoa ja -iloa, lisätä lukemisen määrää sekä yhdistää lukemiseen mielekästä toimintaa. Lisäksi oppilaalla on mahdollisuus tuoda omaa tulkintaansa näkyväksi.

**Lukukaveri-toiminta
soveltuu erinomaisesti
kielellisiltä ja
kulttuurisilta
taustoiltaan moninaisille
oppimisryhmille."**

Norssin lukukaveri-toiminta on osa kansainvälistä, vuosina 2021–2023 käynnissä olevaa Lugespesa-hanketta.

– Lukuvuonna 2021–2022 koulumme yksi keskeinen teema oli dialogisuuden tieto eri tilanteissa ja kohtaamisissa. Lähdimme tästä liikkeelle, ja pian muodostui Lukukaveri-toiminta, oivalluksessa kerrotaan.

Lukukaveri-tunteja pidetään noin kerran kuukaudessa. Aluksi syksyllä 2021 lukukaverin

kanssa luettiin eri tekstityyppejä ja lukukokemusta syvennettiin yhdessä tehtäväpohjaisesti.

Keväällä 2022 aloitettiin kaunokirjallinen teos, jota käsiteltiin parin kanssa monipuolisesti. Lukukokemusta laajennettiin toiminnallisesti ja digitaalisesti, ja mukaan saatiin lukukaveriluokka Jyväskylän normaalikoulusta.

Tämän lukuvuoden syksyllä Lukukaveri-toiminta integroitiin historian, kuvataiteen ja draaman opiskeluun. Kevätlukukaudella 2023 keskiössä on puolestaan ollut kansainvälistyminen. Haussa on esimerkiksi lukukaveriluokka hankkeessa mukana olevasta virolaisesta koulusta.

– Oppilaille tämä toisi kansainvälisiä kavereita ja mahdollisuuksia käyttää englannin kieltä.

Turun normaalikouluun ostettiin hankerahalla lukupatjoja, jotka toimivat niin patjoina ja sermeinä kuin pieninä lukupesinä. Patjoista ja tyynyistä on ollut paljon iloa ja hyötyä lukukaveri-tunneilla.

Lisäksi hankkeessa mukana oli opiskelijoita Rauman opettajankoulutuslaitokselta. He ompelivat lukupareille lukutyyny, virkkasivat kirjanmerkit ja suunnittelivat materiaalia lukukokemusten työstämiseen.

Kokemukset Lukukaveri-toiminnasta ovat siis olleet hyvin myönteisiä.

– Toiminta on helposti toteutettavaa ja mielekästä. Yhteisopettajuuden näkökulmasta tämä on palkitsevaa, kun opetusta suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan yhdessä. Lisäksi toiminnan myötä oppilaat ovat tulleet toisilleen tutuiksi, ja parityöskentelyn aikana on ollut hyvä tilaisuus pysähtyä keskustelemaan muiden kanssa, Aavikko ja Arbøl-Lilleberg arvioivat.

Opettajat kannustavat muitakin kokeilemaan lukukaverien kanssa lukemista.

– Tämän tyyppistä toimintaa on helppo suositella kaikille, ja sitä voi toteuttaa minkä tahansa oppiaineen näkökulmasta, he toteavat.

Oppilaiden ajatuksia Lukukaveri-toiminnasta:

– Voin suositella Lukukaveritunteja sellaisille, jotka ovat vähän innostuneita lukemisesta mutta joista tuntuu, että ei ihan aina jaksaa lukea, eräs 5C-luokan oppilas toteaa.

– Lukukaveritunneilla on ollut mielestäni hauskaa ja inspiroivaa. Kun luen yksin, saatan edetä nopeammin, mutta sitten myös väsyn nopeammin. Kun taas luen lukukaverin kanssa, niin jaksan paremmin ja saan kaverista intoa, toinen oppilas kertoo.

Lukukaveri-toiminta kannustaa tutustumaan muihin oppilaisiin. Toiminta soveltuu erityisesti kielellisesti ja kulttuurisesti erilaisista taustoista tuleville.

Puhelu huoltajalle toivottaa tervetulleeksi kouluun

Katrine Arbøl-Lilleberg

Katrine Arbøl-Lilleberg esittelee pedagogisessa oivalluksessaan lukuvuoden alussa oppilaiden huoltajille soitettavat puhelut.

– Lukuvuoden ensimmäisellä viikolla soitan puhelun kaikkien oppilaiden huoltajille. Puhelussa toivotan huoltajat tervetulleiksi aloittamaan uuden lukuvuoden yhdessä lastensa kanssa, Arbøl-Lilleberg kertoo.

Puhelun tavoitteet:

- Lukuvuosi alkaa positiivisella yhteydenotolla koulusta.
- Huoltaja kokee, että niin lapsi kuin hän itse tulevat yksilöllisesti huomioiduksi.
- Opettaja saa nopeasti selvyden siitä, miten huoltaja seuraa Wilmaa.
- Uuden luokan kohdalla opettaja saa hyvän käsityksen huoltajien suomen kielen osaamisesta.
- Opettaja saa tietoonsa sellaisiakin lapsen koulunkäyntiin vaikuttavia seikkoja, jotka eivät välttämättä heti näyttäyty koulussa.

Kokemuksia puheluista:

- Kun opettaja tuntee huoltajan, hän tietää, miten asia on parasta selvittää ja osaa huomioida esimerkiksi huoltajan kielellisen osaamisen ja odotettavissa olevat reaktiot.
- Kun huoltajalla on kokemus siitä, että hänen lapsensa huomioidaan yksilönä, hänen on helppo ottaa vastaan opettajan palaute.
- Usein yhteydenottotarpeet liittyvät ominaisuuksiin, joista huoltaja on jo ensimmäisessä puhelussa kertonut. Keskustelua helpottaa, kun kumpikin osapuoli tietää jo valmiiksi, mistä keskustellaan ja osaa linkittää asian aiempaan keskusteluun.
- Väärinymmärrykset ja virhetulkinnat vähenevät myös kirjallisesti lähetettyjen viestien suhteen.

Yhteen puheluun kuluu aikaa 10–15 minuuttia.

– Koen, että tämä aika maksaa itsensä moninkertaisesti takaisin. Kun lukuvuosi on alkanut positiivisella yhteydenotolla, on opettaja tullut tutuksi huoltajalle, jolloin hänen on helppo soittaa kaikissa yhteydenottoa kaipaavissa asioissa.

Arbøl-Lilleberg antaa esimerkit, miten hän toimii uuden sekä jatkavan luokan kanssa. Uuden luokan huoltajille hän lähettää viestin:

Koulutyö luokan kanssa on lähtenyt käyntiin mukavasti. Aika hyvin olen jo saanut käsityksen oppilaiden vahvuuksista ja persoonallisuudesta ensimmäisten päivien aikana. Jotta voin huomioida jokaisen parhaalla mahdollisella tavalla heti alusta alkaen, toivon saavani kuulla myös teidän huoltajien ajatuksia lapsenne koulunkäynnistä. Siksi soitan kaikille huoltajille tämän ja ensi viikon aikana.

Soittoaikoja on keskiviikkoisin, torstaisin ja perjantaisin kello 8–9 ja kello 14–16.

Pyydän vastaamaan tähän viestiin ja kertomaan:

- 1. Kummalle huoltajalle soitan?*
- 2. Koska on sopiva aika soittaa?*

Puhelimessa kysyn:

- 1. Kuinka lapsenne kouluvuosi on kotinäkökulmasta lähtenyt käyntiin?*
- 2. Mitä toiveita teillä on tälle kouluvuodelle?*
- 3. Mitkä ovat lapsenne vahvuuksia koulussa?*
- 4. Jos lapsenne tarvitsee tukea koulunkäynnissä, minkälaista tukea toivotte?*
- 5. Onko lapsenne kouluhistoriassa, oppimisessa, kaverisuhteissa tai muissa koulunkäyntiin liittyvissä asioissa seikkoja, joista opettajan on hyvä olla tietoinen?*

Jatkavalle luokalle opettaja puolestaan lähettää seuraavanlaisen viestin:

Viime vuoden tapaan soitan kaikille huoltajille ensi viikon aikana.

Soittoaikoja on aamuisin kello 8–9, lisäksi keskiviikkona kello 13.30–16 ja torstaina kello 12.30–13.

Pyydän vastaamaan tähän viestiin ja kertomaan:

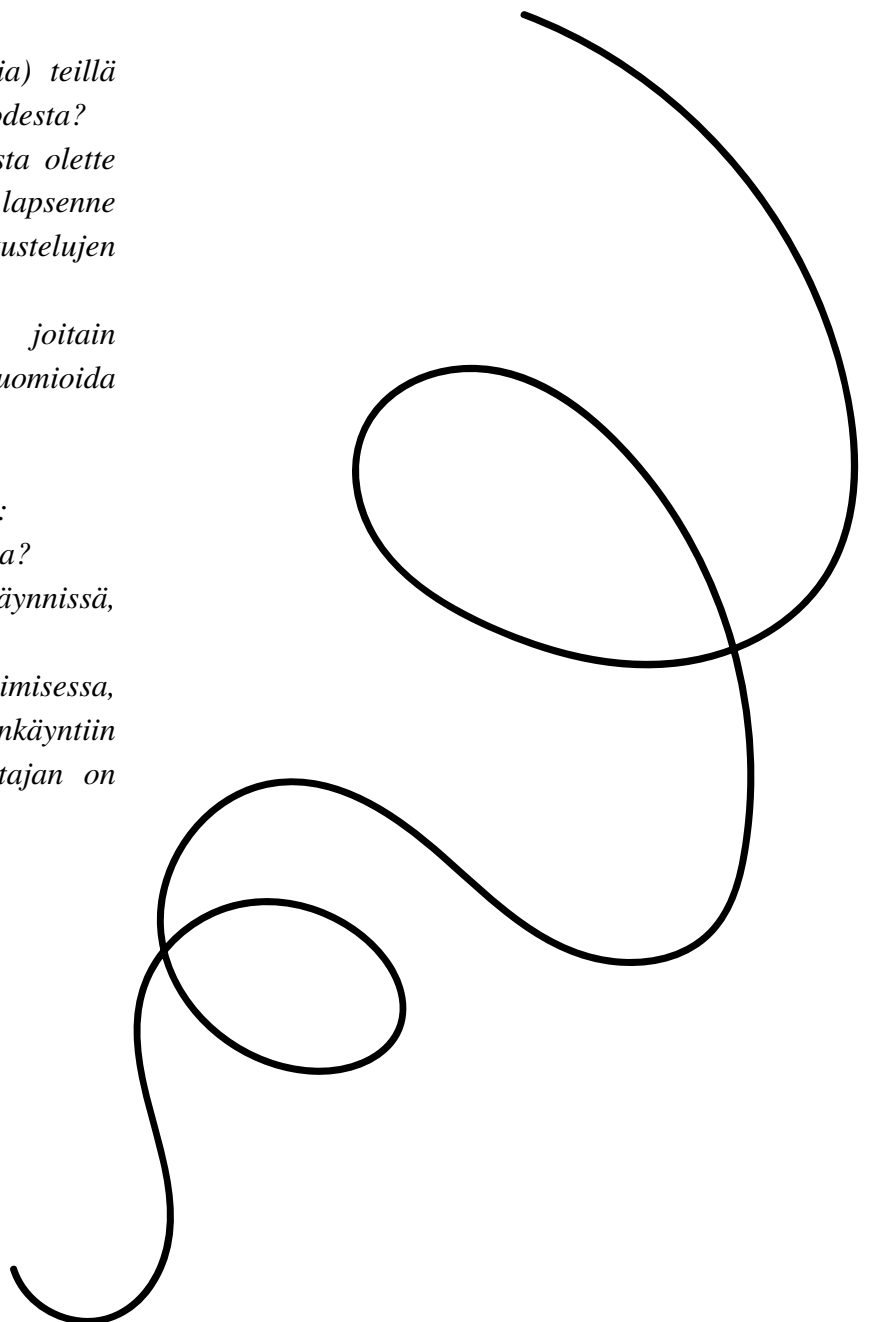
- 1. Kenelle soitan, jos Wilmassa on useita vaihtoehtoja?*
- 2. Koska on sopiva aika soittaa?*

Puhelimessa kysyn:

- 1. Mitä ajatuksia (tai toiveita tai huolia) teillä huoltajilla on lapsenne alkavasta kouluvuodesta?*
- 2. Minkälaisista kouluun liittyvistä asioista olette keskustelleet kotona? Minkälaisena lapsenne koulunkäynti näyttäytyy teille näiden keskustelujen valossa?*
- 3. Onko viime vuoteen verrattuna joitain muutoksia, jotka on syytä huomioida koulunkäynnin näkökulmasta?*

Uusien oppilaiden huoltajilta kysyn lisäksi:

- 1. Mitkä ovat lapsenne vahvuuksia koulussa?*
- 2. Jos lapsenne tarvitsee tukea koulunkäynnissä, minkälaista tukea toivotte?*
- 3. Onko lapsenne kouluhistoriassa, oppimisessa, kaverisuhteissa tai muissa koulunkäyntiin liittyvissä asioissa seikkoja, joista opettajan on hyvä olla tietoinen?*

Lukusiestan aikana voi vaihtaa maisemaa kesken koulupäivän

Maria Korpela, Rauni Kaskenviita & Marjo Helminen

Lukusiesta tarkoittaa yläkoulussa kaikkina koulupäivinä järjestettävää 15 minuutin lukuhetkeä. Kello 13.30 alkavan oppitunnin aikana sekä opettaja että oppilaat rauhoittuvat vartiksi lukemisen äärelle.

Tavoitteena on välittää positiivista viestiä siitä, että lukemalla tiedon tai elämyksen löytäminen on ilo. Lukeminen on taito, joka kehittyy vain säännöllisesti harjoittelemalla.

Lukusiesta on käytössä myös alakoulussa ja lukiossa, mutta käytännöt eroavat hieman yläkoulun systemistä.

Lukusiestat aloitettiin Norssissa lukuvuonna 2013–2014. Idea lukusiestasta lähti liikkeelle opettajien huolesta, sillä opettajien havaintojen mukaan lukutaito oli heikentymässä ja pitkäjänteiseen lukemiseen keskittyminen oli muuttumassa yhä haastavammaksi.

Lukusiesta alkaa vuosittain 8.9. Kansainvälisestä lukutaitopäivästä, jolloin myös koulussa perustellaan, miksi lukeminen on tärkeää. Eri vuosina lukeminen on ollut esillä eri tavoin, ja koulun seinillä on ollut mainoksia lukemisen tärkeydestä.

Jokaisessa luokassa on kirjalaatikko, jossa on tarjolla oppilaille erilaista luettavaa, jos oma kirja on jäänyt kotiin. Kirjalaatikoihin pyritään laittamaan myös tekstejä, jotka ehtii lukea 15 minuutissa. Näin varmistetaan, että jokaisella oppilaalla on luettavaa ja että oppilas saa kokemuksen kokonaisen tekstin lukemisesta.

Lukusiestasta huolehtii koululla kielitietoisuuden työryhmä, joka esimerkiksi järjestää lukuvuoden aikana tempauksia lukemisen puolesta ja kerää tietoa lukusiestan toimivuudesta kyselyin. Kyselyiden pohjalta lukusiestakäytäntöjä kehitetään. Myös opettajien kokouksissa jaetaan tietoa lukemisen laaja-alaisista vaikutuksista ja keskustellaan siitä, miksi lukusiestä on tärkeä. Tavoitteena on saada kaikki opettajat sitoutuneiksi lukusiestan käytäntöön.

Oppilaille on tarjottu lisäkannustusta: erilaisten kilpailujen avulla lukuintoa on onnistuttu nostamaan, ja esimerkiksi keväällä koulun lukusiestamyönteisin ryhmä palkittiin herkkulukusiestalla. Lukusiestamyönteinen ryhmä noudatti lukusiestan sääntöjä: keskittyi lukemiseen positiivisella asenteella ja muisti esimerkiksi kuljettaa omaa kirjaa mukana. Lisäksi luetuista kirjoista koottiin koululle kirjahylly, jossa luettujen kirjojen määrä konkretisoitui, kun jokainen kirja näkyi muille oppilaille seinällä.

Myös koulun oman lukudiplomin avulla on innostettu oppilaita lukemaan. Lukudiplomissa huomioidaan vähän lukevat oppilaat, ja sen suorittaneiden kesken arvotaan keväisin palkintoja. Jokaiselta yläkoulun luokka-asteelta palkitaan lisäksi lukemisesta innostunut oppilas.

Ohjeet opettajalle

- Myös opettaja lukee ja **näyttää mallia** oppilaille.
- Opettaja valvoo, että lukusiestan aikana on hiljaista **eikä käytetä kännykkää**.
- Siestan aikana luetaan **paperista, ei digivälineistä**.
- Taustalle voi laittaa halutessaan esimerkiksi takkatulivideon tai rauhallista instrumentaalimusiikkia.
- Kirjan unohtaneelle oppilaalle laitetaan merkintä opiskeluvälineiden puuttumisesta.
- Opettaja voi halutessaan käyttää lukusiestaa oppiaineen tekstien lukemiseen.
- Tärkeää on se, että lukutuokiosta pidetään kiinni joka päivä.

Ohjeet oppilaalle

- Jokainen huolehtii siitä, että lukusiestakirja on mukana klo 13.30 alkavalla oppitunnilla.
- Jokainen saa lukea millä tahansa osaamallaan kielellä.
- Luettava materiaali voi olla kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta tai lehtitekstejä, kunhan luettava materiaali on paperiversiona mukana oppitunnilla.

Lukusiestan ohjeisiin kuuluu myös se, että opettaja lukee ja näyttää oppilaille samalla mallia. Lukusiestasta tarjotaan mahdollisuuden vaihtaa mielenmaisemaa kesken koulupäivän ja oppia jotakin uutta.

Kuvitettu keskustelu auttaa hahmottamaan tilannetta

Laura Alpay

– Oletko sinäkin kiirehtinyt tunnin aloitusta ja sanonut palaavasi asiaan tunnin jälkeen niin kuitenkaan tekemättä? Käyttänyt aivan liikaa aikaa oppitunnistasi toistuvien riitojen selvittämiseen tuloksetta? Pitänyt kasvatuskeskustelua tietämättä mitä oikein sanoa ja toisaalta pohtinut, miten voisi konkreettisesti tukea oppilaiden vuorovaikutustaitoja erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa? Oletko huolissasi oppilaiden lukutaidosta ja siitä, miten pitkäjännitteisen opiskelun taidot heikkenevät? Laura Alpay kysyy oivalluksessaan.

Kieli on ajattelun ja toiminnanohjauksen väline. Sisäisellä puheella voimme ratkaista eteemme tulevia ongelmia. Tarvitsemme sisäistä puhetta erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa voidaksemme osallistua, kuulua joukkoon ja ymmärtää paitsi itseämme myös muita erilaisten arvojen, uskomusten, halujen ja tavoitteiden keskellä. Sisäinen puhe vaikuttaa itsesäätelyyn.

Yksinkertaisesti piirtämällä voi mallintaa sitä sisäistä puhetta, jota tarvitaan osallistumiseen ja kaveritaitoihin tai esimerkiksi tavoitteelliseen työskentelyyn ja sen aloittamiseen.

– Erityisesti monikielisten lasten kanssa kuvitettu keskustelu antaa mahdollisuuden jäsentää erilaisia tilanteita ja niissä tarvittavaa kieltä.

Alpayn käyttämä kuvitetun keskustelun malli perustuu Carol Grayn (1991) sosiaalisen tarinan sekä sarjakuvitetun keskustelun menetelmiin. Sosiaalinen tarina on pedagoginen menetelmä, jonka avulla voidaan opettaa sosiaalisia taitoja alun perin erityisesti autismin kirjon henkilöille. Sosiaalinen tarina on kasvatuspuheen visualisointia, jonka tarkoituksena on selkiinnyttää ajattelua ja antaa mallia erilaisista tilannetekijöistä, tulkinnoista ja toivotuista ratkaisuista.

Menetelmässä tarina piirretään sarjakuvan muotoon, ja se sisältää johdannon, itse tarinan siitä, mitä on tapahtunut sekä yhteenvedon ratkaisuehdotuksineen. Sosiaalinen tarina sisältää

kiirehtinyt tunnin aloitusta ja sanonut palaavasi asiaan tunnin jälkeen, mutta et ole tehnyt niin?

pitänyt kasvatuskeskustelua tietämättä, mitä oikein sanoa?

Kieli

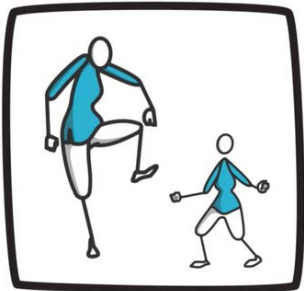

1. Välitunnilla kaverisi riitelivät jalkapallopelellin jälkeen. He nimittelivät toisiaan.

2. Sinusta tuntui pahalta, kun kuulit, mitä ystävällesi sanottiin.

3. Halusit puolustaa ystävääsi ja potkaisit haukkujaa. Syntyi tappelu.

MITÄ TAPAHTUI? MITÄ JOKU TEKI?
MIKSI NÄIN TAPAHTUI?
MITÄ JOKU AJATTELI?
KUKA AUTTAA?
MITÄ TEHDÄ SEURAAVALLA KERRALLA?

MIKSI NÄIN ON TOIMITTAVA JATKOSSA?
MUISTISÄÄNTÖ
YHTEENVETO

5. On hienoa puolustaa ystävää. Väkivalta on silti aina väärin. Toisen potkiminen on väkivaltaa.

Kuvitettu keskustelu

- rauhoittaa oppilaan
- antaa oppilaalle kuulluksi ja nähdyksi tulemisen tunteen
- antaa luottamusta: asiaan löytyy ratkaisu
- antaa mahdollisuuden: kannustaa, ei lannista
- opettaa tilanteissa tarvittavaa kieltä ja käsitteistöä
 - tekee näkyväksi tilannekohtaista hiljaista tietoa
 - tuottaa abstraktin puheen tilalle pysyvää tietoa

erilaisia lauseita: kuvailevia, näkökulmalauseita, yhteistyölauseita, ohjaavia lauseita, vahvistavia lauseita sekä tarkistuslauseita. Sosiaalisella tarinalla voidaan ohjata oppilasta yksilöllisesti kannustaen ja puuttua tehokkaasti erityisesti toistuviin, vaikealta tuntuviin tilanteisiin.

– Sosiaalisen tarinan menetelmällä voidaan mallintaa myös koko opetusryhmälle tilanteen vaativia opiskelutaitoja, sosiaalisten suhteiden muodostumista ja vuorovaikutustilanteita. Mahdollisuuksia taitaa olla loputtomasti. Sarjakuvitettu keskustelu on muodoltaan vapaampaa kuin sosiaalisen tarinan menetelmä, vaikka molemmissa hyvin yksinkertainen piirtämistyöli riittää, Alpay kertoo.

Sarjakuvitettu keskustelu on meneillä olevan keskustelun yksinkertaista piirtämistä puheen tukena, ja ajallisesti usein tapahtuman läpikäyntiä lähellä tapahtumaa. Keskustelun jälkeen muistin tueksi voidaan piirtää vielä kokonainen sosiaalinen tarina.

Näitä menetelmiä muokkaamalla Alpay on luonut erilaisiin vuorovaikutustilanteiden haasteisiin toimivan työtavan, jossa ensin kuunnellaan kaikki osapuolet niin, että jokainen puhuu vuorollaan eikä toista saa keskeyttää. Opettaja tekee muistiinpanoja puheen aikana, minkä jälkeen hän toistaa lyhyesti kuulemansa ja antaa oppilaalle mahdollisuuden lisätä tai korjata kertomansa. Opettaja ryhtyy sitten piirtämään, mitä kertoman perusteella tapahtui. Tämä piirtäminen etenee usein sosiaalisen tarinan menetelmän rakenteen perusteella.

- Mitä ja missä tapahtui?
- Mitä tulkintoja?
- Millaista sisäistä puhetta osallisella ehkä tilanteessa oli?
- Mitä seuraavalla kerralla pitäisi tehdä ja miksi?

Kaikki kuvitetut keskustelut kannattaa säästää. Näin lapsen toimintaa voidaan lempeästi ohjata vielä myöhemmissäkin tilanteissa. Kuvien avulla myös kasvatuskeskustelujen seuranta on selkeä toteuttaa.

Auringonsädelauseet ja aamupiiri parantavat ryhmähenkeä

Minna Myrsky-Nyberg

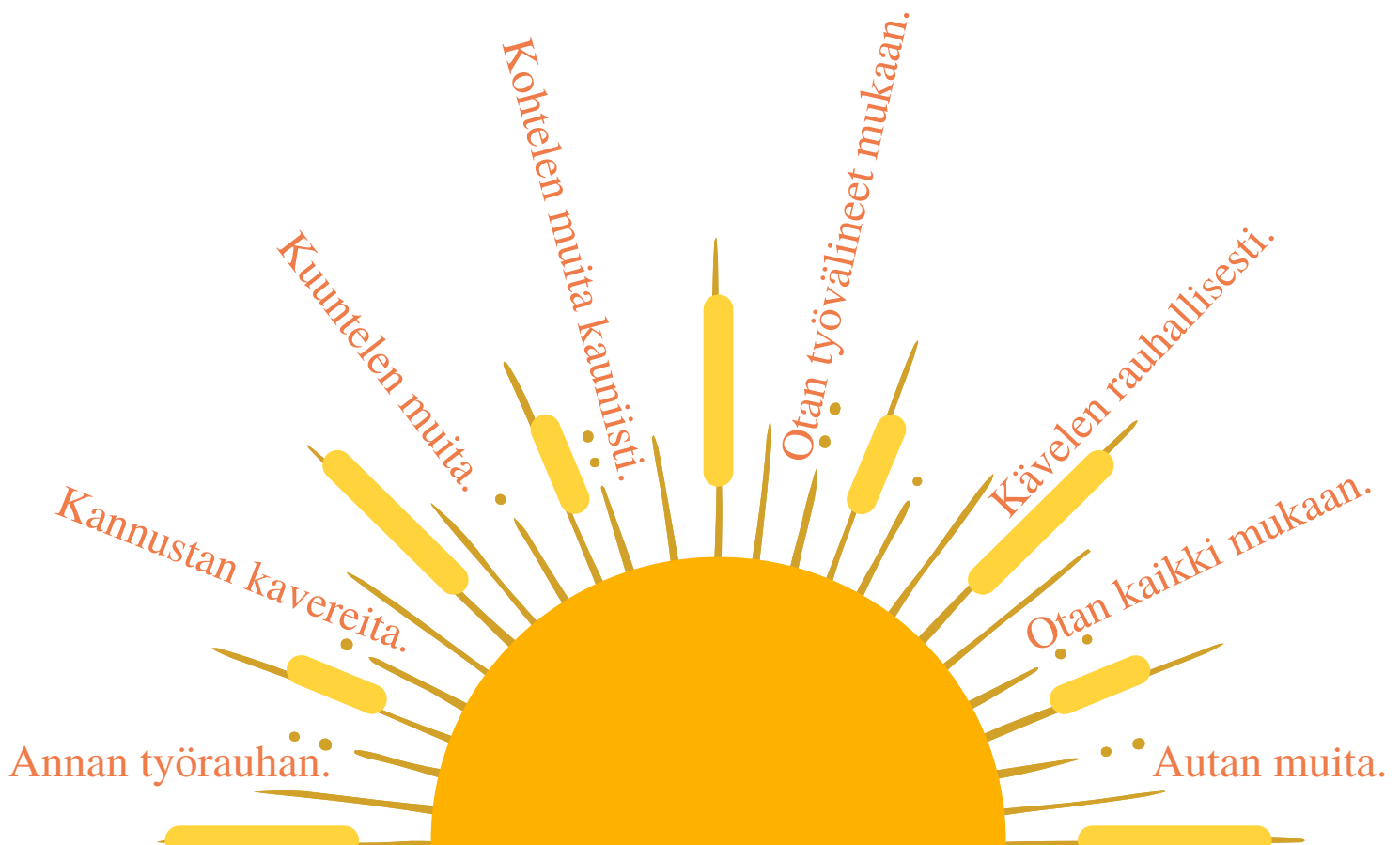
Auringonsädelauseet

Minna Myrsky-Nybergin luokassa on päivittäistä työskentelyä ohjaamassa auringonsädelauseet. Tavoitteena auringonsädelauseissa on vuorovaikutus- ja tunnetaitojen opettaminen oppilaille sekä positiivisen ja turvallisen työskentely-ympäristön luominen luokkaan. Auringonsädelauseet ovat luokan säännöt, jotka luodaan joka lukuvuoden alussa uudelleen. Kaikki luokan oppilaat osallistuvat lauseiden luomiseen ja pohtimiseen, ja lopuksi ne hyväksytetään koko luokalla. Näin osallistetaan kaikkia oppilaita, harjoitellaan vastuun ottamista sekä demokraattista työskentelytapaa.

Näitä sääntölauseita pohtiessaan luokka miettii "Mitä saan tai saamme tehdä?" sen sijaan, että lause olisi kieltolause. Auringonsädelause voisi olla esimerkiksi "kohtelen muita kauniisti" eikä "ei saa kiusata". Auringonsädelauseet ohjaavat jokaista

pohtimaan oman toiminnan merkitystä luokan työskentelylle. Lauseiden avulla kehittyvät muun muassa suomen kieli, ilmaisutaidot, vuorovaikutustaidot, positiivinen työskentelyilmapiiri, oppilaan omien resilienssitaitojen vahvistuminen, draamakasvatus oppimisen syventäjänä, osallisuus, vastuullisuus, yhteisöllisyyden ja vertaistuen lisääminen, dialogitaidot sekä filosofointi pienten lasten opetuksessa.

– Tänä lukuvuonna jokainen pohti ensin kotona itselleen asioita, joita haluaisi vuoden auringonsädelauseiksi. Näistä ehdotuksista valittiin äänestämällä sellaiset, joita koko luokka kannatti ja sitoutui noudattamaan. Tämän jälkeen käänsimme sanamuodot positiivisävyiseksi. Valmiit lauseet ovat luokassa jatkuvasti esillä ja niistä tehdään lukuvuosittain uusi, erilainen luokkataulu, Myrsky-Nyberg kertoo.

Aamupiiri ja piirityöskentely

Myrsky-Nybergin opetustyössä on jatkuvassa käytössä myös piiri.

– Piiri on luontainen, ihmisen jo kauan käyttämä tapa kohdata muut. Olen havainnut piirin auttavan oppilaita keskittymään ja luomaan luokan sisälle ymmärrystä ja vertaistukea. Kaikki näkevät toisensa. Vuorovaikutustilanteet ovat luontevia, koska ne mahdollistavat silmiin katsomisen ja toisen aidon kohtaamisen. Oppilaat oppivat työskentelyssä dialogitaitoja kokemuksellisesti. Piiri muotona luo turvallisuutta ja lapset ovat poikkeuksetta ihastuneet työskentelyyn. Mikäli piiriä ei ole ollut lapset kysyvät ”Milloin istumme piiriin?” Yksittäisen oppilaan ilmaisutaidot vahvistuvat ja myös luokan hiljaisemmat pääsevät ääneen ja rohkaistuvat kertomaan omia mielipiteitään, opettaja kertoo.

Jokaisena päivänä luokassa istutaan aamupiirissä, jolloin jokainen kertoo oman säätilansa. Säätila voi olla vaikkapa aurinkoinen, jos olo on iloinen. Halutessaan saa myös kertoa muille, miksi säätila on sellainen kuin on.

Tämän lisäksi pohdittavana on erilaisia elämään, yhteiseloön tai esimerkiksi oppitunnin aiheeseen liittyviä asioita. Joskus koko oppitunnin työskentely tapahtuu piirissä, jolloin harjoitellaan

vuorovaikutustaitoja, tunnetaitoja ja kyseessä olevan oppitunnin sisältöjä.

Piirissä kiertää Henrik-nalle. Kun oppilas saanallen, on hänen vuoronsa puhua, ja muut harjoittelevat tuolloin toisen aitoa kuuntelemista. Nallea annettaessa sanotaan ”ole hyvä [nimi]” ja vastaanottaessa vastataan ”kiitos [nimi]”. Tällöin puhuja tietää, että häntä kuunnellaan, ja jokainen tulee kohdatuksi ja huomioduksi omalla vuorollaan. Vuorovaikutustaitoja harjoiteltaessa samalla vahvistuu suomen kielen taito: sanastolaajennus, ilmaisu ja kuullun ymmärtäminen.

Toisinaan luokassa on keskinäisen kehumisen piiri, jolloin jokainen kertoo vieruskaverilleen kehuja havaitsemistaan asioista. Tämän jälkeen kiinnitetään huomiota muodostuneeseen tunnetilaan ja mielen aurinkoisuuteen.

– Keskustelemalla opimme toisistamme ja ymmärrämme muita. Ristiriitatilanteita ei synny niin usein eikä kantelutilanteille ole tarvetta. Yhteisen kielenkäytön vahvistaminen edesauttaa arjen tilanteissa lapsen kykyä selviytyä uusista haasteista, Myrsky-Nyberg toteaa pedagogisessa oivalluksessaan.

Kolmen vuoden eheyttäminen

Suomen kielen kirjaimia ja äänteitä harjoitellaan alkuopetuksessa. Toisella ja kolmannella luokalla vahvistetaan ensimmäisellä luokalla opittua vaikeuttamalla oppilaille tuttuja harjoituksia.

Liikeaakkoset tarjoavat liikettä, leikkiä, luovuutta ja laulua

Susan Jäntti & Minna Myrsky-Nyberg

Niin kutsuttujen liikeaakkosten avulla opetellaan lukemaan ja kirjoittamaan kolmella eri luokka-asteella.

Ensimmäinen luokka

Ensimmäisellä luokalla aletaan harjoitella kirjaimia ja äänteitä liikeaakkosten avulla. Oppilaat saavat ensin uudesta kirjaimesta kuvan, jossa on mukana jokin kyseisellä kirjaimella alkava eläin. Tämän jälkeen opetellaan eläintä vastaava viittoma. Kun kirjain on tullut tutuksi, lauletaan yhdessä kirjainlaulu: *"Minulla on kiva kirjain s, s, s..."*, ja lauluun yhdistetään opeteltu viittoma. Näin syntyy liikeaakkoseksi kutsuttu kaava, joka toistetaan jokaisen uuden kirjaimen kanssa.

Liikeaakkosten kanssa voi tehdä erilaisia hauskoja tehtäviä. Opettaja voi keksiä esimerkiksi kirjaimen kuvasta sadun, jonka oppilas saa kuvittaa. Lisäksi oppilaat voivat pelata muistipeliä, jossa arvataan,

mikä viittoma tai äänne on kyseessä. Yksi vaihtoehto on värittää kirjaimesta värityskuva.

Toinen luokka

Toisella luokalla mukaan tulevat Tarinapelle-pehmolelun kirjoitustunnit. Kirjoitustunneilla palautetaan ensin mieleen ekalla luokalla opetellut viittomat sekä tuttu *Kiva kirjain* -laulu. Uutena asiana opetellaan kirjainta vastaava viittoma, joka yhdistetään lauluun.

Kakkosluokalla kirjainkuvasta keksitään oma tarina. Opettaja keksii tarinalle aloituksen, jota oppilaat saavat jatkaa keksimällä otsikon ja 2–4 virkettä lisää. Harjoituksessa keskitytään sanojen tavuttamiseen, virkerakenteeseen sekä virkkeiden lihottamiseen. Vähitellen aletaan kiinnittää huomiota myös tarinan juonikaavaan.

Oma tarina kuvitetaan, ja yhdessä luetaan tarinoita luokalle ääneen. Tarinoita hyödynnetään myös draaman tunneilla työskentelyn pohjana.

Kolmas luokka

Kolmannella luokalla tokaluokan tarinoita aletaan muokata yksin, pareittain tai pienryhmissä pidemmiksi juonta ja kieltä rikastaen.

Tarinoiden pohjalta tuotetaan draamaa taiteen keinoja hyödyntäen. Monipuolisia tuotoksia esitetään muille liikeaakkostelijoille. Tarinoita voidaan hyödyntää myös muiden oppiaineiden tunneilla, ja esimerkiksi musiikin tunnilla lauluun voidaan yhdistää oppilaiden soitto.

”
Tavoitteena on,
että kaikki
oppilaat
vahvistuvat
omalla tasollaan
suomen kielessä.”

Tavoitteena on, että kaikki oppilaat vahvistuvat omalla tasollaan suomen kielessä. Heitä rohkaistaan heittäytymään, käyttämään luovuuttaan ja mielikuvitustaan, oppimaan toisiltaan ja tutustumaan viittomiin. Prosessissa oppilaat huomaavat myös oman edistymisensä. Monia liike helpottaa äänteiden muistamisessa, ja laulaminen tekee oppimisesta hauskeempaa.

Kokemuksia liikeaakkosista

1. luokka

"Kivointa on ollut kaikki ja värityskuvat."

"Se, kun arvaa mikä viittoma, on kivaa."

2. luokka

"On kivaa, kun keksimme omia tarinoita ja opimme viittomakieltä."

"Se on todella kivaa. Siellä voi tehdä omaa tarinaa."

Opettaja

"Oppilaat tykkäävät lauluista, ja montaa oppilasta liike auttaa äänteen muistamisessa."

LIKEAAKKOSET

S2-oppijat saavat äidinkielen puhujista mallia sekaryhmissä

Tarja Ruohonen

Turun normaalikoulussa 7. luokkien suomen kielen tunnit sijoitetaan lukujärjestyksessä samaan kohtaan niin, että oppilaista on mahdollista muodostaa ryhmiä luokkarajojen yli. Tätä käytäntöä kutsutaan AI/S2-palkitukseksi. Palkitus viittaa siihen, että suomen tunnit on Wilman lukujärjestystyökalussa sijoitettu samaan ajankohtaan.

Seiskaluokkia on Norssissa viisi: 7a, 7b, 7c, 7d ja 7e. Osa luokista on erikoisluokkia, joille haetaan esimerkiksi keskiarvon tai kielitestin perusteella. AI/S2-palkituksessa viidestä luokasta muodostetaan seitsemän AI/S2-ryhmää, esimerkiksi neljä 7bde-ryhmää ja kolme 7ac-ryhmää.

Ryhmät muodostetaan siten, että AI-oppilaiden ja S2-oppilaiden jakauma sekä tyttöjen ja poikien lukumäärä on jokaisessa ryhmässä suurin piirtein sama.

7. luokan palkki muodostuu kahdesta AI/S2-ryhmästä ja kahdesta pakollisen käsityön ryhmästä. Ryhmien koko on aina käsityöryhmän maksimikoon mukaan korkeintaan 16 oppilasta. Vaikka 8. ja 9. luokalla ei opiskella enää pakollista käsityötä, AI/S2-ryhmät muodostavat edelleen samanlaisia palkkeja, joiden sisällä AI/S2-ryhmän maksimikoko on 16.

Palkittamisella on runsaasti hyötyjä. Se mahdollistaa esimerkiksi ajoittaisen eriyttämisen, kun oppilaita voidaan sijoittaa hetkeksi eri ryhmiin.

– Teemme yhteistyötä esimerkiksi kielioppiasioissa: jaamme ryhmät lyhyeksi jaksoksi uudelleen esimerkiksi verbien moduksia opettaessamme. Meillä voi olla vaikkapa hitaasti etenevien ryhmä, jossa tavoitearvosanat ovat 5–6 pintaan. Tavoitetason 7-8 ryhmiä voi olla parikin, ja sitten on nopeasti etenevien ryhmä, jolle ei opeteta modusten muodostamista,

vaan keskitytään modusten soveltamiseen. Kun kielioppiasia on opiskeltu, palataan perusryhmään, oivalluksessa esitellään.

Ryhmien sekoittaminen eri luokkien oppilaista vähentää koulun sisäistä segregaatiota, kun erikoisluokkien ja muiden luokkien oppilaat ovat samassa ryhmässä. Erikoisluokille hakeutuu usein enemmän tyttöjä, ja luokat sekoittamalla tyttöjä saadaan tasaisemmin kaikkiin ryhmiin.

”
**Ryhmien
sekoittaminen eri
luokkien
oppilaista,
vähentää koulun
sisäistä
segregaatiota.”**

Lisäksi jokaiselle ryhmälle saadaan alle 16 oppilaan koko. Tämä vähentää erityisopettajan tarvetta, kun opettaja voi paremmin keskittyä yksittäisen oppilaan tukemiseen. Tavallisimmin ryhmäkoot ovat noin 12-14 oppilasta.

Kun S2-oppilaat sekoitetaan AI-oppilaiden kanssa, suomi toisena kielenä -oppilaat pääsevät oppimaan kieltä mallin avulla. Pelkistä S2-oppijoista koostuvissa ryhmissä tätä mallia ei olisi.

Jos useassa ryhmässä tarvitaan erityisopettajaa, hän voi muodostaa oman ryhmän palkissa olevista oppilaista, jolloin erityisopettajaresurssien käyttö tehostuu.

Mullistunee

Taivuttaa

Työrauha sekoitetuissa ryhmissä on pysynyt hyvänä, ja oppilaita voidaan vaihdella ryhmien kesken.

– Pidämme tärkeinä ikäryhmän kehityopsykologisia piirteitä ja ryhmädynamiikkaa. Työrauhaan nämä kaksi vaikuttavat, toisin kuin S2-tai AI-status, oivalluksessa mainitaan.

Lisäksi kokeet ja muut arvioinnit laaditaan yhdessä, jolloin materiaalia jaetaan opettajien kesken. Käytäntö tuo arviointiin ja opetukseen tasaisempaa laatua ja on oppilaan oikeusturvan kannalta merkittävää. Myös opettajan työtaakka kevenee, kun vuoden aikana on laadittava harvempia yhden luokka-asteen arviointipisteitä, esimerkiksi kokeita.

Eläköön

Iloitsisit

Olkoon

Sataa

Juoksisitteko?

Odota!

Valmistunee

Nauroit

Opetelkaamme

Osata

Haluaisin

Katso!

Lienee tullut

Älä juokse!

Kehun

Yhteiskirjoittamista ja -opettajuutta R2L-menetelmällä

Katri Takko & Susanna Nera

Reading to learn eli R2L on australialaisen kielentutkija David Rosen kehittämä menetelmä, joka on suunnattu erityisesti alkeisoppijoiden kirjoittamiseen sekä lukemisen opettamiseen. Menetelmässä tutustutaan ensin tekstilajeihin sekä niissä käytettäviin lauserakenteisiin ja sanastoon, ja oppilaat tunnistavat ja tuottavat erilaisia tekstilajeja mallintamalla.

Susanna Nera ja Katri Takko kokeilivat R2L-menetelmää Turun normaalikoulussa yhteisopettajuutena.

Opetuskokeilussa tulkittiin menetelmän soveltamista vuosiluokilla viisi ja yhdeksän, jotka työskentelivät sekä omissa luokissaan että yhdessä. Kokeilun tavoitteena oli osallistaa kaikenlaiset ja -ikäiset oppijat työskentelyyn motivoituneesti sekä opettaa ja kerrata kertomuksen rakenne. Toisaalta kokeilun tavoitteena oli kokeilla luokan- ja aineenopettajan yhteisopettajuutta.

Viidennellä luokalla oli projektiin käytössä 11 x 45 minuuttia ja yhdeksännellä luokalla 7 x 75 minuuttia.

Tunti	Luokka	Toiminta
45 min	5. lk	Valmistautuminen (alkuperäistarina) Yksityiskohtainen lukeminen Itsenäinen lukeminen
45 min	5. lk	Yhteinen työstäminen (koko luokan yhteisen kertomuksen kirjoittaminen)
75 min	9. lk	Valmistautuminen (alkuperäiskertomus ja 5. lk oma kertomus) Yksityiskohtainen lukeminen Yhteisen työskentelyn suunnittelu (ohjaajan roolin omaksuminen)
45 min + 75 min	5. lk + 9. lk	Yksityiskohtainen lukeminen (sekaryhmät, 9. lk opettajina) Yhteinen työstäminen (sekaryhmät, 5. lk kirjureina)
75 min	9. lk	Valmistautuminen (kielen sääntöjen kertaus) Yksityiskohtainen lukeminen (lause ja sanatasa, tekstien korjaus)
75 min	5. lk + 9. lk	Yhteinen oikeakielisyystunti (korjattujen tekstien puhtaaksikirjoitus, 5. lk kirjoittaa ja 9. lk ohjaa)
45 min	5. lk + 9. lk	Valmiiden töiden esittely

Kokeilun päämääränä oli kertomuksen kirjoittaminen. 5. luokka valmistautui yhteiseen työskentelyyn ensin opettajajohtoisesti käymällä läpi kertomuksen perusasioita sekä tutustumalla mallitekstiin. Tämän jälkeen viidesluokkalaiset saivat yhdessä työstää luokan yhteistä kertomusta. Luokassa pidettiin aivorihi ja äänestys erilaisista henkilöahmoista sekä esimerkiksi tapahtumapaikasta. Kyselevän opetuksen kautta opettaja johdatteli oppilaiden suunnitelmaa yhteisestä kertomuksesta.

Yhdeksäs luokka valmistautui myös kertaamalla kertomuksen piirteitä sekä orientoitumalla vitosluokkalaisten ohjaamiseen yhteisellä oppitunnilla.

Yhteisellä tunnilla oppilaat jakautuivat 4–5 hengen ryhmiin, joissa vitokset saivat toimia kirjureina ja ysit ohjasivat työskentelyä. Jokainen ryhmä sai kirjoittaa oman kertomuksen vitosluokan yhteisen suunnitelman pohjalta. Opettajat kiertelivät tunnilla auttelemassa.

Ensimmäisen yhteisen tunnin jälkeen ysiluokkalaisille pidettiin oma tunti, jonka aikana he kertoivat oikeakielisyyksiä ja korjasivat sekä

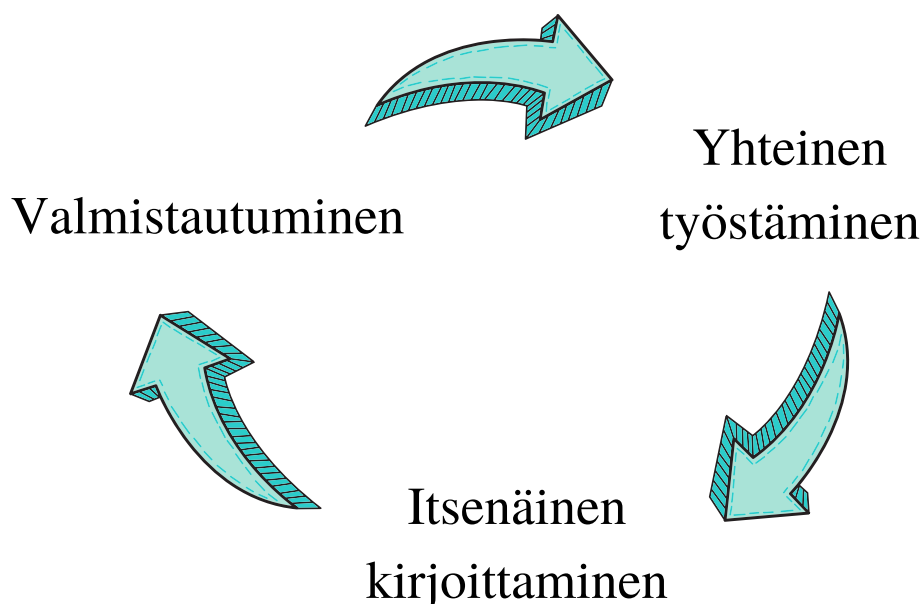
otsikoivat edellisellä tunnilla tehtyjä kertomuksia. Tunnin jälkeen pidettiin seuraava yhteistunti, jolloin kertomukset kirjoitettiin puhtaaksi iPadeilla. Lopuksi valmiit työt esiteltiin muille.

Projektin hyötynä oli kertomuksen piirteiden huolellisen läpikäymisen lisäksi luokkarajat ylittävä tuntityöskentely. Yhteistyö nuorempien ja vanhempien kanssa rauhoitti perinteisiä ryhmätyötilanteiden haasteita: vetäytymistä, ryhmästä toiseen juoksentelua ja keskittymisvaikeuksia.

Mitä yhteisopettajuus sitten vaatii? Ennen kaikkea aikaa ja suunnittelua. Aikataulu voi hektisessä arjessa olla joskus haaste.

Muuten yhteisopettajuus kielitietoisien opetuksen tukena oli hieno kokemus. Yhteinen vastuu oppilaista sekä jaettu asiantuntijuus mahdollistavat entistä laadukkaamman ja monipuolisemman tuen, kun eriyttäminen helpottuu, suunnittelu rikastuu ja työskentelyyn saadaan uusia näkökulmia. Oppimisen vaiheet selkeytyvät, ja opettajien vahvuusalueet tulevat käyttöön.

R2L-menetelmän pedagoginen sykli

Kiitos lukuseurasta!

28 oivallusta myöhemmin olemme saapuneet *Kielitietoisia oivalluksia* -julkaisun loppuun. Loistavia vinkkejä on matkan varrella saatu aina verhonipsujen käytöstä erilaisiin opetusmenetelmiin sekä pelillistämisestä koulumaskotin hyötyihin.

Kilpailutöitä palautettiin monessa eri muodossa, esimerkiksi videoina, diaesityksinä ja word-dokumentteina. **Kaikki oivallukset ja niiden materiaalit löytyvät Pedagogisia oivalluksia 2023 -linkin takaa.**

Kuvituksena julkaisussa on käytetty kilpailutöiden materiaaleja sekä Canva-ohjelman grafiikkoja. Tekstit ja taulukot on koostettu oivallusten pohjalta.

Loppukiitokset

Turun normaalikoululle, erityisesti Vesa Valkilalle ja Tarja Ruohoselle, julkaisun mahdollistamisesta sekä tuesta ja luotsaamisesta.

Jari Sjölundille sekä Tuomo Tammelle julkaisun ja kilpailutöiden saattamisesta päivänvaloon.

Kilpailijoille hienoista kilpailutöistä sekä lukijoille lukuseurasta.

Oivaltavaa lukuvuotta!

Johanna Mattila

Lukuvuoden 2022–2023
äidinkielen ja kirjallisuuden opetusharjoittelija
Turun normaalikoulu

*Jos tahdomme olla
lastemme kasvattajia,
niin antakaamme
lastenkin meitä
kasvattaa.*

– J. H. Erkkö

